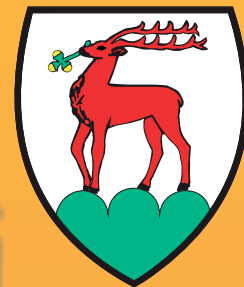

Biuletyn Jeleniogórski

BEZPŁATNY MIESIĘCZNIK INFORMACYJNY
ISSN 1898-8059

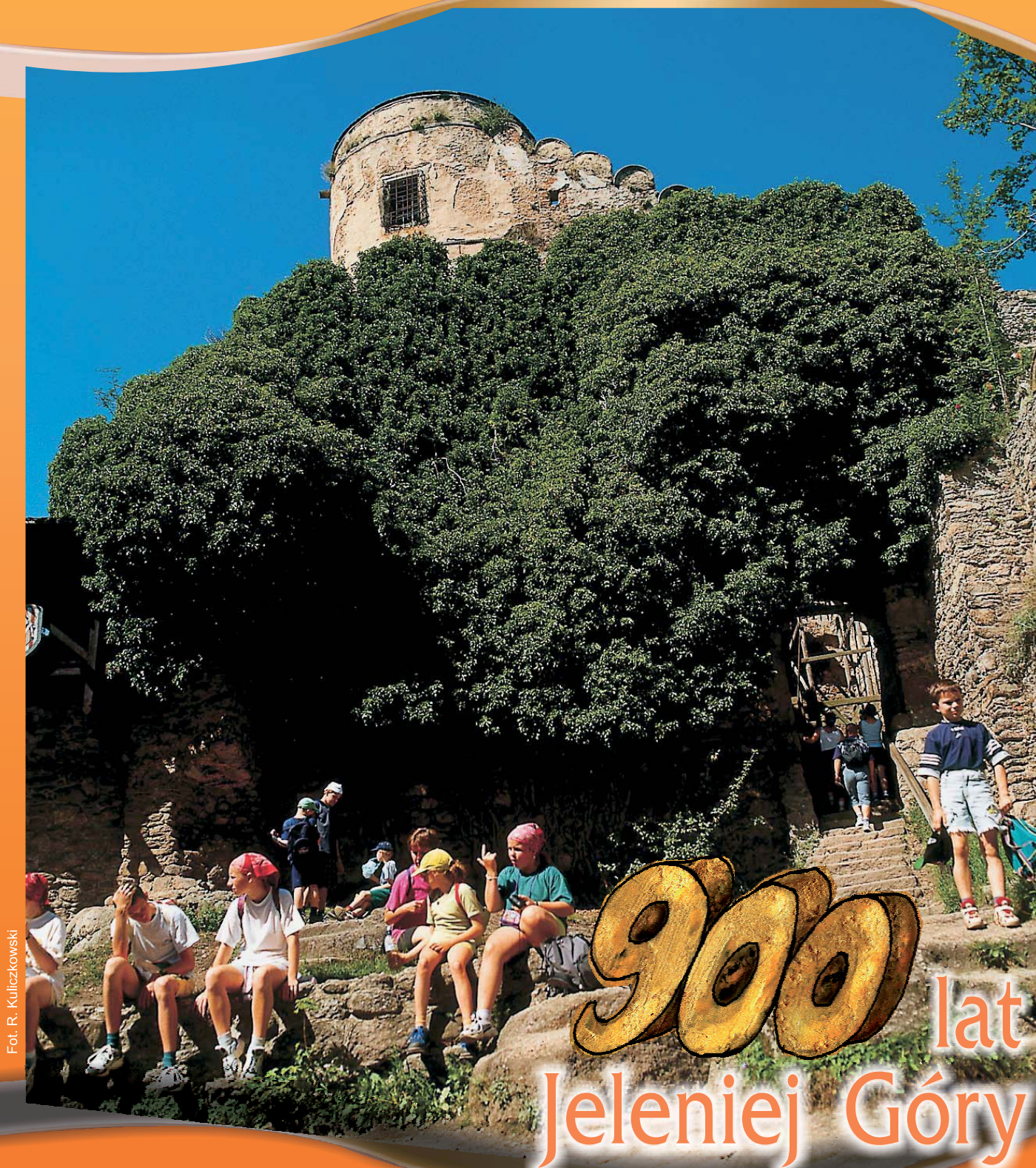
Jelenia Góra

1108-2008

NR 7-8

LIPIEC-SIERPIEŃ 2008

Fot. R. Kuliczowski

900 lat
Jeleniej Góry

Szanowni Państwo!

Lipiec i sierpień to okres, w którym staramy się uciec, i najczęściej nam się to udaje, od trosk życia codziennego i znaleźć choć odrobinę wytchnienia od uciążliwego zgiełku czy wytężonej pracy. Szukamy wypoczynku i relaksu; dążymy do nadrobienia zaległości, czego nie jesteśmy w stanie normalnie dokonać, a przede wszystkim szukamy możliwości spędzenia dłuższych chwil z rodziną i przyjaciółmi.

Dlatego też to wakacyjne wydanie Biuletynu jest szczególne. Zachęcamy w nim przede wszystkim do zapoznania się z miastem, w którym żyjemy na co dzień, bądź do którego urlopowo przybyliśmy w szczególnym dla Jeleniej Góry czasie, w roku obchodów jubileuszu 900-lecia legendarnego założenia grodu. „Jelenia Góra – im starsza, tym lepsza...” jak szlachetne wino, którego smak i bukiet idzie w parze z wiekiem.

Tradycje i historię miasta tworzyli zwykli ludzie, związani z różnymi kulturami, różnego pochodzenia i narodowości. To wszystko dostrzec można spacerując po mieście, zwiedzając zabytki, muzea, czując niepowtarzalną atmosferę tego miejsca. Po dziś dzień, pieśmiotliwie nazywana przez mieszkańców „Jelonka” zmienia się, rozwija i pięknieje ku uciesze mieszkańców i przyjezdnych, emanując jednocześnie swoją pozytywną aurą.

Pragnę serdecznie przywitać wszystkich gości i turystów. Liczę, że przyjmiecie Państwo zaproszenie do pobytu w naszym mieście i skorzystacie z bogatej oferty wypoczynku i rozrywki, jaką proponuje Jelenia Góra. Przekonany jestem, że po wyjeździe, zachowacie w pamięci gród nad Bobrem, jako wspaniałe miejsce o licznych walorach turystycznych, uzdrowiskowych, krajoznawczych, z klimatem miejsca niezwykłego i niezapomnianego.

Życzę wspaniałego pobytu i wypoczynku wszystkim mieszkańcom i gościom Jeleniej Góry zapraszając do uczestnictwa w lipcowych i sierpniowych imprezach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.

Prezydent Miasta Jeleniej Góry
Marek Obrębalski

SPIS TREŚCI

900-lecie Jeleniej Góry
Czy wiesz, że...? – czyli znane
i nieznane wydarzenia z życia
Jeleniej Góry i mieszkańców

1

Pręgierz i szubienica, czyli jak
karano w Jeleniej Górze

2

Miecz księcia Bolka

4

Wakacje w mieście

6

Z miasta...
Jelenia Góra we fraszkach
na 900-lecie

10

Przewodnik Jeleniogórski

11

Wiadomości gospodarcze

Absorbacja środków unijnych przez
miasto Jelenia Góra z programów
współpracy transgranicznej

26

Wizyta przedstawicieli miast
partnerskich z okazji Jubileuszu
900-lecia Jeleniej Góry

27

Z miasta

Skok w Blok

28

Jeżeli chcecie Państwo wyrazić swoje uwagi i opinie, bądź wskazać tematy i zagadnienia jakie winny znaleźć się w Biuletynie prosimy o ich przekazanie na adres:

Wydział Promocji i Polityki Informacyjnej • Urząd Miasta Jelenia Góra • Pl. Ratuszowy 58 • 58-500 Jelenia Góra
tel. 075 75 46 152 lub na adres e-mail: biuletyn@jeleniagora.pl

DTP: AD REM Jelenia Góra, tel. 075 75 222 15 • Druk: Drukarnia „APLA” Łomnica, tel. 075 71 30 818 Nakład 7000 egz.

900 lat Jeleniej Góry

CZY WIESZ, ŻE...? – czyli znane i nieznane wydarzenia z życia Jeleniej Góry i mieszkańców

Johann Karl Herbst, odnotował w swojej kronice:

- W 1299 roku Jelenia Góra posiadała już 10 ław chlebowych, 8 szewskich i 4 jatki

- W 1348 roku Bolko II Świdnicki nadaje pełne prawo *weichbildu* – by nikt w całym *weichbildzie* (poza miastem) nie dzielił i nie sprzedawał sukna, nie dzielił i nie sprzedawał soli, nie produkował i nie sprzedawał słoju, nie uprawiał działalności karczmarzkiej oraz innego rzemiosła, niezwykłego dla uści, a zwyczajnego w miastach, pod karą 10 marek grzywny. Rozszerzył tym samym wszystkie nadane przez jego poprzedników prawa i przywileje.

- W 1398 roku cesarz Wacław potwierdził nadane w latach 1348 i 1355 przywileje Jeleniej Góry sprzedaży soli i innych prawach wyłącznych i rzemiosła.

- W roku 1480, w dniu św. Barbary, zawałiła się wieża przy Bramie Wojanowskiej, zabijając pięć osób.

- W 1502 roku Król Władysław zezwolił miastu na wolne i niezależne wybory do rady, a więc prawo jakim szczyścić się mogły jedynie miasta książęce.

- Dnia 7 lutego 1589 roku mieszkańcy udali się na małą wyprawę wojenną do Kamienicy, gdzie tamtejsi chłopcy zbuntowali się przeciwko swemu panu. Każdy z cechów jeleniogórskich wystawił 10 ludzi, by pojąć buntowników; jednak ów oddział egzekucyjny z Jeleniej Góry ponoć niewiele zdziałał.

- W roku 1598 Jelenia Góra zapłaciła Cesarzowi Rudolfowi II za dziedziczną własność sądów grodzkich i powiatowych w majątkach miejskich i w zamku 2125 talarów oraz 35 marek rocznego czynszu, mimo, że posiadała to wszystko zastawnie od roku 1497. Z cesarskiego listu sprzedaży wynika, że potrzebne mu były pieniądze na wojnę turecką i aby uzyskać od Jeleniej Góry większą sumę – potwierdził miastu ponownie jego prawa do wszystkich zastawnie kupionych dóbr.

- 2 czerwca 1608 roku Jelenią Górę i jej okolice nawiedziła jedna z większych powodzi. Wody webrały na skutek gwałtownych i długotrwałych opadów deszczu tak bardzo, że przelewały się o ćwierć łokcia ponad mostem nad Kamienną, co trwać miało całą noc. Następnego dnia popołudniu o 5. kawałek mostu o długości 6 łokci zapadł się, przy czym do

wody wpadło 5 osób, z których uratować udało się tylko dwie, natomiast trzy – młynarz nowego młyna, jego pomocnik i niejaki Kaspar Gittler – utonęły.

- 30 października tego samego 1608 roku, na ul. Kopernika u rzeźnika Balthazara Kornera wybuchł pożar, który w przeciągu 3 godzin strawił 32 mieszkania i objął 3 dachy.

- W roku 1658 o mało co nie doszło do rękoczynów pomiędzy cesarką jednostką, pieszą kompanią osobistą regimentu Schlebuscha a mieszczanami, z powodu tego, że komendant, który osobiście nakazał powieszenie w mieście jednego z żołnierzy, nie zabrał jego ciała, wbrew temu, co uzgodniono z burmistrzem.

- Dnia 29 kwietnia 1698 roku miasto poniosło wyrządzone przez burzę szkody w wysokości 1968 florenów. Dwa pioruny uderzyły w samo miasto, jeden zaś w przedmieście, gdzie wskutek tego spłonęły trzy domy i wiele szop. Podczas zgromadzenia stanów we Wrocławiu w tym samym roku, chciano odrzucić wnioski deputowanych jeleniogórskich o pomoc innych miast dla Jeleniej Góry. Konflikt został rozwiązany w taki sposób, że Jelenia Góra dowiodła, iż rocznie odprowadza z samych opłat celnych, więcej niż 50.000 guldenów.

- W 1809 roku na podstawie nowego prawa miejskiego (z 1808 roku), Jelenia Góra podzielona została na osiem dzielnic, a liczba wybieranych radnych miejskich wzrosła do 40 (później do 42), a więc po pięciu z każdej dzielnicy. Wybory radnych i ich zastępców ustalono na 22 lutego. Pierwsze posiedzenie radnych miasta odbyło się 25 lutego[...]

- W marcu i kwietniu 1818 roku, zgromadzenie radnych miejskich zajmowało się planem spłaty długów wojennych. Miały one zostać spłacone w ciągu 30 lat. Suma długu wynosiła 109.630 talarów, a zaległe odsetki 14.827 talarów.

- Dnia 14 września 1828 roku w drodze powrotnej do Berlina, Jego Królewska Wysokość Fryderyk Wilhelm III wraz z liczną rodziną, odwiedził Jelenią Górę, gdzie na rynku powitany został przez urzędników i różne delegacje.

(jz)

Wszystko to, jak również inne fakty z życia Jeleniej Góry znajdziesz w...

Kronika miasta Jelenia Góra na Śląsku do roku 1847 przez Johanna Karla Herbst

Tytuł oryginału: *Chronik der Stadt Hirschberg in Schlesien bis zum Jahre 1847 von Johann Karl Herbst*

Aby wydarzenia lat minionych z pamięci ludzkiej nie wyszły, tedy oto w Jeleniej Górze kronikę Herbst na język polski przełożoną drukujemy, iżby życzliwy Czytelnik dzieje karkonoskiego grodu stołecznego mógł wnikliwie a pilnie poznawać i chwaleć jego pomnażać.

Dystrybucja i sprzedaż:

Wydawca: MUZEUM KARKONOSKIE ul. Matejki 28 • 58-500 Jelenia Góra
tel. 075 64 38 155

oraz WYDAWNICTWO „AD REM” ul. Okrzei 12 • 58-500 Jelenia Góra
tel. 075 75 222 15

KRONIKI JELENIOGÓRSKIE WYDAWANE SĄ DZIĘKI WSPARCIU MIASTA JELENIJ GÓRY

1108-2008

900 lat Jeleniej Góry

Z jeleniem przez 9 wieków
– wyimki z historii Jeleniej Góry (6)

Pręgierz i szubienica, czyli jak karano w Jeleniej Górze

1108-2008

W średniowiecznej i nowożytniej społeczności miejskiej bardzo istotną rolę odgrywały instytucje związane z wymiarem sprawiedliwości, a zwłaszcza z egzekwowaniem wyroków sądowych, czyli z karaniem przestępców. Pierwszoplanową pozycję zajmował tutaj kat – mistrz sprawiedliwości, będący głównie oprawcą, czyli wykonawcą wyroków śmierci oraz tym który torturował w majestacie prawa. Kat był też z reguły nadzorcą więziennym. Sprawował również kilka innych funkcji, ale zajmijmy się dziś wyłącznie jego służbą wobec prawa.

Nie każde miasto posiadało własnego kata. W razie konieczności wypożyczało go z sąsiedniej miejscowości, którą było stać na utrzymanie takiego „urzędnika”. Jelenia Góra była na tyle bogatym miastem, że stać ją było na własnego mistrza. Choć kat urzędował tutaj prawdopodobnie już od XIV w., to na razie jesteśmy w stanie wymienić tylko kilku z nich działających w XVIII stuleciu. Byli to: Hans Heinrich Kühn (1737-1764), Frantz Joseph Birck (1764-1768), Johann Carl Bürcko (1768-1803) i Jacob Kretschmer (1803-1810).

Jeleniogórcy kaci zamieszkiwali w miejscu swojej pracy, czyli w więzieniu, a jednocześnie katowni, mieszczącej się na końcu obecnej ul. Krótkiej (dawnej Stockgasse), tuż przy murze miejskim, czyli na miejscu obecnego budynku zajmowanego przez bank (dawnej sklep meblowy) przy ul. Bankowej. Było to wówczas miejsce ustronne, bardzo odosobnione, do którego nie zapuszczał się nikt bez wyraźnej potrzeby. Samego kata można było natomiast najczęściej oglądać podczas egzekucji, a te, zgodnie z ówczesnym prawem i obyczajem, były publiczne.

Miejscem publicznych egzekucji były pręgierz i szubienica. Jeleniogórski pręgierz usytuowany był w rynku, dokładniej w naprzeciw wejścia do piwnicy ratuszowej, w której dziś znajduje się restauracja. Był to kamienny słup w formie walca, umieszczony na trójschodkowym postumencie. Na jego szczycie znajdowała się kamienna klatka, służąca do zamykania w niej przestępców. Jednak z reguły ustawia-

no ich przy słupie, do którego przypinani byli łańcuchami. Wystawieni na widok publiczny, skazańcy narażeni byli na docinki słowne, a także obrzucanie różnymi przedmiotami – najczęściej zgniłymi owocami i warzywami. Była to kara niezwykle hańbiąca. Przy pręgarzu kat wykonywał też niektóre kary cielesne, tzw. na skórze i włosach, czyli chłostę oraz obcinanie włosów, a czasem nawet skalpowanie. Jeleniogórski pręgierz przetrwał prawdopodobnie do połowy XIX w. Stał jeszcze na pewno w latach dwudziestych tamtego stulecia.

Jednak najbardziej widowiskowe były egzekucje na szubienicy. Jeleniogórskie miejsce kaźni znajdowało się, zgodnie z prawem i obyczajem nie w obrębie murów miejskich, lecz daleko poza nimi, w miejscu szczególnie eksponowanym. Był to szczyt obecnego Wzgórza Tadeusza Kościuszki, które z uwagi na swoją funkcję od XVI zwano Galgenberg, czyli Wzgórzem Szubienicznym. Takie umiejscowienie szubienicy miało swoje głębokie uzasadnienia w obyczajowości. Widok wisielca miał bowiem świadczyć o stanowczości i surowości prawa, jak również o nieuchronności kary. Publiczne egzekucje i długi okres pozostawiania na widoku publicznym ciała skazańców, miał również zadania prewencyjne. Skazańca praktycznie nie odcinano ze stryczka. Wisiał tam tak długo, aż sam nie „odpadł”. Wówczas jego zwłoki zakopywano bez pogrzebu pod szubienicą, lub w jej pobliżu.

Najstarszy wizerunek jeleniogórskiej szubienicy pochodzi z XVI w., lecz sama budowla była na pewno wcześniejsza. Wzniesiono ją zapewne w XIV, lub na początku XV w. W 1738 r. poddano ją gruntownej renowacji, w czym, zgodnie ze zwyczajem, wzięli udział przedstawiciele wszystkich cechów miejskich, prowadzeni na miejsce straceń w uroczystej procesji. Na czele tego pochodu kroczył kat, a za nim władze miasta. W 1778 r. jednak zburzono szubienicę, gdyż na wzgórzu wzniesiono wówczas szanse obronne. Dzieje jeleniogórskiej szubienicy nie skończyły się jednak wraz ze znisz-

czeniu stojącej na wzgórzu budowli. Już bowiem w rok potem wzniesiono w pobliżu nowe miejsce straceń. Zlokalizowano je po drugiej stronie ówczesnej Schmiedeberg Strasse (czyli ul. Kowarskiej) – dziś ul. Sudecka – w miejscu, w którym obecnie znajduje się hotel. Szubienicę tę zburzono ostatecznie dopiero w roku 1836.

Na podstawie tej jedynej zachowanej w naszym regionie szubienicy – stojącej w Ściegnach, a także w oparciu o źródła ikonograficzne ukazujące obiekt jeleniogórski, możemy dość dokładnie opisać jej wygląd. Była to budowla kamienna w kształcie rotundy, której mury wznosiły się nad ziemię na wysokość około 3 metrów. Z korony tej rotundy, rozmieszczone symetrycznie, wystawały trzy lub cztery kamienne słupy, mierzące po około 2,5 – 3 metry. Słupy te połączone były na szczycie drewnianymi belkami, służącymi do zawieszania pętli. Dzięki temu na jednej szubienicy można było jednocześnie stracić kilka osób, lub przeprowadzić kolejną egzekucję, w momencie gdy poprzedni straceniec nadal wisiał na sąsiedniej belce. Do rotundy szubienicy wiodły solidne, okute drzwi, do których klucz posiadał tylko kat. Za tymi drzwiami znajdowały się drewniane schody lub drabina, wiodące na wykonany z desek pomost, na którym dokonywano egzekucji, spełniający jednocześnie rolę dachu nad wnętrzem obiektu. Na szubienicy, lub w jej pobliżu, wykonywano także inne kary, jak ścięcie mieczem, czy też łamanie kołem.

Kronikarze przekazali informacje o kilku egzekucjach przeprowadzonych w Jeleniej Górze. W 1566 r. za kradzież ścięto tu mieczem Balthasara Schlunga. Dnia 3 sierpnia 1590 r. ścięto jednocześnie dwóch synów miejskiego pasterza Exnera: Georga i Michaela, którzy trzy miesiące wcześniej zamordowali czeladnika ślusarskiego. Dnia 17 kwietnia 1591 r. powieszono jednocześnie aż trzech przestępców, którymi byli: Michel Stolzer, Caspar Paul i Christoph Lethe. Dopuszcili się oni włamania do miejskiego ratusza, skąd skradli cenne przedmioty. Dnia 30 kwietnia 1593 r. ścięto tu mieczem jednego czeladnika ślusarskiego, który na drodze między Jelenią Górą a Rybnicą zabił w bójce swego towarzysza podróży. Z kolei 23 kwietnia 1617 r. ścięto mieczem jednocześnie dwie kobiety, jedną z Jeleniej Góry, a drugą z Cieplic Śląskich, obie za cudzołóstwo oraz kradzież.

Kat oczywiście nie pracował za darmo. Jego wynagrodzenie było ściśle określone w specjalnych cennikach. Nie znamy cennika obowiązującego w Jeleniej Górze, ale zachował się takowy dla sąsiedniej Kamiennej Góry. Wiadomo z niego, że za torturowanie ogniem podczas

*Jeleniogórskie miecze katowskie.
Zbiory Muzeum Karkonoskiego
w Jeleniej Górze,*

MJG-AH-1769 i MJG-AH-1711 (fot. G. Danielski)

przesłuchania, a następnie ścięcie mieczem, kat otrzymywał 12 talarów. Za spalenie skazańca żywcem 15 talarów. Za szarpanie szczypcami ciała – 1 talara za każde szarpnięcie. Za poćwiartowanie 12 talarów i tyleż samo za rozszarpanie końmi, jak również za pogrzebanie żywcem i przebicie ciała kołkiem. O dwa talary tańsze było utopienie i ścięcie mieczem. Zaś za powieszenie kat otrzymywał tylko 8 talarów, za wychłostanie 8 talarów.

Ostatni kat miejski zaprzestał swej działalności w 1810 r.

Iwo Laborewicz

Miecz księcia Bolka

W dziele „Chronik der Stadt Hirschberg in Schlesien bis Zum Jahre 1847”, Johanna Karla Herbsta, wydane w Jeleniej Górze w 1849 roku (polskie tłumaczenie „Kronika miasta Jelenia Góra na Śląsku do roku 1847”, wydane w Jeleniej Górze w 2007 roku), można wyczytać bardzo interesującą informację na temat wielce osobliwego, a jednocześnie nad wyraz cennego obiektu, który był przechowywany, od wieków, w jeleniogórskim ratuszu, cyt.: „W środku ratusza po kamiennych schodach od strony południowej wchodzi się do pierwszej sali. Jest tu sala posiedzeń magistratu, a obok niej registratura. W sali posiedzeń znajduje się mała biblioteka, miecz księcia Bolka I...”

Niestety nie zachowały się żadne bliższe informacje na temat dziejów tego obiektu. Kiedy i dlaczego trafił do jeleniogórskiego ratusza i co najważniejsze, kto podarował go Miastu. Jedno jest pewne, miecz ten przechowywany był w ratuszu do końca XIX wieku.

Z chwilą budowy Riesengebirgsverein Museum (lata 1912-1914) trafił do zbiorów tej nowoczesnej wówczas placówki, wraz z innymi zabytkowymi przedmiotami związanymi z historią Jeleniej Góry. W zbiorach muzeum (dziś Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze) przetrwał szczęśliwie niepewne lata powojenne (grabieże, wywożenie do innych muzeów). Został wpisany do zbiorów (początkowo pomocniczych), a wraz z utworzeniem Działu Archeologii do tegoż działu Muzeum, pod numerem inwentarzowym MJG-A-118. W latach 90-tych XX wieku przeprowadzono na nim zabiegi konserwatorskie w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Głogowie, a następnie trafił on na stałą wystawę archeologiczną w Siedzibie Głównej Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze, pt.: „Najdawniejsze dzieje Jeleniej Góry”, gdzie do dzisiaj jest eksponowany.

Miecz został wykonany z żelaza. Jego długość całkowita wynosi 117 cm. Rękojeść zaopatrzona jest w trzpień i głowicę. Długość trzpienia wynosi 31 cm, a szerokość 2-3 cm. Głowica o nieregularnym kształcie, zbliżonym do prostokąta ma szerokość ok. 7 cm i grubość 4 cm. Jelec miecza jest prosty o długości 20,5 cm.

Głownia, obosieczna, ze zbroczem, ma długość 90 cm. Jej szerokość waha się od 5,5, cm, przy nasadzie, do 2 cm przy sztychu. Grubość głowni wynosi ok. 0,3 cm. Miecz zaopatrzony jest w zbrocze, które licząc od nasady ma 56 cm długości.

Na głowni znajdują się wykute znaki, inkrustowane brązem. Jest ich sześć. Widocznie znaki mają kształt kół, o średnicy ok. 1,5 cm, w które wpisane są: prawdopodobnie litery „B”, i „S”. Na głowicy, która pełniła funkcję balansu (przeciw-

wagi do głowni), są także ozdoby. Po obu stronach, w centralnej części wykuty jest znak równoramiennego krzyża.

Cały miecz waży dziś ok. 1 kg. Pierwotnie, w czasie swojej świetności, ważył najprawdopodobniej więcej, bowiem jego rękojeść posiadała okładzinę, która dzisiaj już nie istnieje, a mogła być wykonana z drewna obłożonego skórą lub materiałem, owinięta dodatkowo rzemieniami lub ozdobnymi drucikami, najpewniej ze szlachetnych metali.

Miecz polyskiwał od polerowania, a piękność głowni podkreślały wykute znaki, inkrustowane brązem. Niestety dzisiaj obiekt ten już tak nie wygląda, choć zachowane ślady świadczą o jego dawnym wspaniałym wyglądzie.

Wg typologii, opracowanej przez R.E. Oakeshotta, przydatnej w datowaniu tego typu broni, w której wyróżniono: 24 typy głowni, 37 typów głowic, 12 typów jelców i 8 typów rękojeści, charakterystycznych dla zmieniającej się w ciągu wieków mody, można dość precyzyjnie określić chronologię każdego miecza.

Biorąc pod uwagę tą typologię, elementy konstrukcyjne jeleniogórskiego miecza należą do: „XIII”, „XIIIa” grupy głowni, „H₁” (kształtu) i „J” (przekroju) głowicy, stylu „Z” jelca oraz „i” trzonu. Wszystko to pozwala go datować na 1 połowę XIV wieku.

Średniowieczne miecze wywodzą się od ciężkich mieczy z okresu Wędrówek Ludów (z V wieku n.e.), o długości do 150 cm, zwanych „spatha”. Broń ta służąca raczej do rąbania niż cięcia, rozpowszechniła się w Europie w wiekach średnich. Wykucie dobrego miecza, lekkiego, a zarazem odpornego na uderzenia w twarde przedmioty było nie lada sztuką. Był to „meisterstück” kowalstwa, dlatego najlepsze miecze wykuwali najzdolniejsi i najbardziej doświadczeni mistrzowie. Ta wyjątkowa broń, już we wczesnym średniowieczu, osiągała duże ceny, np. w XI w. dobry miecz kosztował około 150 denarów, to tyle co dwie krowy (90 denarów za sztukę).

W XIII – XIV wieku miecze, jak wspomniano wyżej, wykonywali najlepsi mistrzowie. Wyspecjalizowały się w tym całe ich grupy, a niektóre miasta, szczególnie zachodnioeuropejskie słynęły z ich produkcji np. Solingen. Szczególne znaczenie w tej produkcji miały głownie, od których zależała jakość miecza. Wykonywano je z wysoko nawęglanego żelaza. Zgrzewano nakładki na miękkim żelaznym rdzeniu. Kładziono kilka warstw nakładek i sklepywano je, a następnie głownię zahartowywano w wysokiej temperaturze. W ten sposób uzyskiwano odporny na uderzenia miecz z bardzo twardym ostrzem a jednocześnie nie pękającym.

Doskonałej jakości głównie były importowane do wielu państw Europy. Oczywiście te najlepsze były najdroższe i trafiały na dwory panujących. Miecznicy królewscy i książęcy poddawali je dalszej „obróbce”. Szlifowali je, polerowali i oprawiali (montowali jelec, głowicę i okładziny trzpienia). Wygląd, jakość i zdobienie miecza, zależały od jego rodzaju. Były więc miecze; koronacyjne, monarsze, ceremonialne, paradne, sędziowskie, katowskie i bojowe. Pierwsze trzy typy charakteryzowały się bogatym zdobnictwem, szczególnie rękojeści, choć i głowice posiadały różnego rodzaju inkrustacje. Wykorzystywano przy tym złoto i srebro, a także drogie kamienie. W kategoriach tych mieszczą się, m.in. późniejsze miecze: koronacyjny Augusta III, paradny Jana III Sobieskiego (dar papieża Innocentego XI), czy ceremonialny użyty podczas koronacji Stanisława Augusta Poniatowskiego. Miecz w tym wypadku był symbolem władzy nieograniczonej, atrybutem obrońcy chrześcijaństwa, prawa i sprawiedliwości. Był symbolem władzy nad życiem i śmiercią. Stąd tzw. „prawo miecza” (*“ius gladii”*). Miecz oprócz korony, berła i jabłka królewskiego był jednym z najważniejszych symboli tak przy koronacji jak i manifestacji władzy. Toteż był często noszony przed władcą. Przywilej noszenia miecza w pochodzie ceremonialnym był dużym wyróżnieniem, m.in. książę Bolesław III Krzywousty, na zjeździe w Merserburgu, w 1135 roku, otrzymał go z rąk cesarza. W Polsce, od XIV wieku, istniał specjalny urząd miecznika, który nosił miecz przed królem.

Władca mógł pasować, wyróżniających się w walkach, poddanych płci męskiej, na rycerza. Czynił to mieczem, a następnie m.in. przypasywał mu miecz do pasa (stąd pasowanie).

Miecz był, jak wspomniano, atrybutem personifikacji sprawiedliwości (oprócz wagi). Stąd pojawiły się miecze sędziowskie i katowskie. Oba były często bogato zdobione (przedstawiały szubienice, koła, haki, napisy). Miecz sędziowski miał wybitnie symboliczny charakter i był raczej na pokaz. Miecze katowskie były w praktycznym użyciu. Ich jakość musiała być doskonała.

Najlicniejszą grupą mieczy, były jednak miecze bojowe. Ich wygląd i jakość zależały od „portfela” (raczej sakiewki lub mieszka) zamawiającego. Czym bogatszy właściciel, tym solidniejszy i piękniejszy był miecz. Wszystkie one jednak musiały charakteryzować się doskonałą jakością, bo służyły do walki.

Jak wspomniano wyżej, na wszystkich rodzajach mieczy pojawiały się sygnatury, znaki lub napisy. Sygnatury (stemple), które umieszczano na trzpieniu lub głowicy były przeważnie znakiem kowala. Znaki i napisy umieszczane na głowni, często inkrustowane metalami kolorowymi, związane były z; ośrodkiem produkcyjnym, warsztatem mieczników, przedstawiały sentencje o charakterze dewocjonalnym, herby państw, ziem i osób. Od XIII wieku często umieszczano inkrustowane znaki i napisy o charakterze prywatnym, związane z wytwórcą lub z osobą posiadacza miecza.

Biorąc pod uwagę to wszystko, co powiedziano wyżej należy przypuszczać, że miecz przechowywany obecnie w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze, a wcześniej przez wiele stuleci w ratuszu jeleniogórskim, był niegdyś własnością nieprzeciętnej osoby. Świadczy o tym solidność wykonania głowni i elementy zdobnicze na niej oraz na rękojeści, np. litery „S” i „B”. Typologicznie miecz można datować na 2 ćwierć XIV wieku, a zatem, jeśli przekaz kronikarski mówił prawdę, że należał on do piastowskiego księcia Bolka (może o tym świadczyć wykuta litera „B” na głowni), to wiązać go należy, nie z Bolkiem I Świdnickim (1278-1301), ale raczej z Bolkiem II Małym, świdnicko-jaworskim (1326-1368), wnukiem króla polskiego Władysława Łokietka.

Za jego to bowiem czasów Jelenia Góra doznała wiele łask, a ranga miasta w regionie została wzmocniona. Jeśli więc przyjmiemy, że to książę Bolko II Mały przekazał swój miecz Miastu, to musiał mieć po temu jakiś poważny i znaczący powód. Pamiętajmy, że Jelenia Góra, w czasach panowania tego księcia nie posiadała jeszcze w pełni samorządnej Rady (wykup wójtostwa nastąpił dopiero w 1377 roku) i Miasto w dużym stopniu nadal zależało od łaski książęcej. Z ważniejszych spraw jakie miały wówczas miejsce wymienić należy: otrzymanie prawa sprzedaży sukna, soli i słodu – 3 maja 1338 roku; zatwierdzenie dawnych przywilejów nadanych wcześniej przez innych książąt piastowskich – 2 lipca 1345 roku; potwierdzenie przynależności Jeleniej Góry do związku obronnego miast księstwa (należały do niego też: Bolesławiec, Jawor, Lwówek Śląski, Chojnów, Świerzawa, Wleń i Złotoryja) – 29 września 1346 roku, oraz otrzymanie prawa mili – 3 czerwca 1348 roku. Trzy ostatnie daty i te trzy wydarzenia historyczne miały kolosalne znaczenie dla dalszego rozwoju Jeleniej Góry. Najbardziej prawdopodobnym wydaje się jednak, że miecz mógł zostać przekazany Miastu, w momencie potwierdzenia przystąpienia Jeleniej Góry, do związku obronnego miast księstwa.

Związek ten skierowany był do ochrony szlaków komunikacyjnych, handlu i praw każdego z miast, sygnatariuszy układu. Książę przekazując własny miecz miastu Jeleniej Górze, oddał mu w ten sposób część własnych uprawnień, tj. „ius gladii” (prawo miecza) nad wichrzycielami porządku i ładu społecznego, rabusiami napadającymi na kupców. Handel był bowiem głównym motorem rozwoju miast. Każdy też, kto wystąpił przeciw któremuś z miast Związku musiał liczyć się z ripostą wszystkich, na zasadzie: „Qui gladio ferit, gladio perit” („Kto mieczem wojuje od miecza ginie”). Miecz znajdujący się dziś w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze o tym przypomina.

Stanisław Firszt

Miecz księcia Bolka (MJG-A-118). Fot. R. Kutkowski

Wakacje w mieście

Jeleniogórskie Centrum Kultury
przedstawia informacje dotyczące letniego wy-
poczynku dzieci. Bazując na doświadczeniu lat
ubiegłych proponujemy:

**WARSZTATY
EDUKACYJNO-ARTYSTYCZNE**
pt: „TRZY OPOWIEŚCI”
Termin: 23.06.2008-11.07.2008

Warsztaty przewidziane są dla 35-oso-
bowej grupy dzieci w wieku 6-10 lat. Opłata
100 zł za tydzień. Każda z „opowieści” pod-
porządkowana jest poszczególnym tygodniom
i stanowi osobny cykl działań opracowany
przez instruktorów Jeleniogórskiego Centrum
Kultury.

• **OPOWIEŚĆ PIERWSZA**
1 tydzień 23.06.2008 – 27.06.2008

KSIĄŻKA O JELENIEJ GÓRZE
– projekt z okazji 900-lecia miasta

Warsztat prowadzi: instruktor teatralny
Koryna Opala-Wnuk

Obchody 900-lecia Jeleniej Góry to pretekst
do podjęcia zabawy twórczej – tworzenia książ-
ki, książeczek artystycznego dzieła do-
tyczającego naszego miasta. Miasta widzianego
oczami dziecka. Miasta przeszłości, teraźniej-
szości i przyszłości. W zabawie posłużymy się
technikami teatralnymi i plastycznymi w efek-
cie, których powstaną książki artystyczne.

Przewidziane wycieczki po mieście, które
staną się materiałem do pracy nad książką.

• **OPOWIEŚĆ DRUGA**
2 tydzień 30.06.2008 – 4.07.2008

**BAJKA O NAJSTARSZYM
MIESZKAŃCU LASÓW
JELENIOGÓRSKICH**

Warsztat prowadzi: instruktor teatralny Łu-
kasz Duda

Realizacja różnych typów lalek teatralnych
– od papierowych pacynek poprzez materiało-
we jawajki aż do próby stworzenia marionetki.
Tworzenie przez dzieci scenariusza bajki, wy-
myślanie fabuły, postaci.

Wycieczki:

• 01.07.2008 – wycieczka autokarem MZK
do teatru Animacji w Cieplicach, oglądanie
spektaklu lalkowego „Alibaba i 40 rozbójników”
oraz lekcja edukacyjna o rodzajach lalek te-
atralnych zorganizowana przez aktorów Teatru
Animacji.

• 03.07.2008 – godz. 9.00 wyjazd; farma
artystyczna Pławna 9 oraz zwiedzanie zamku
drewnianego autorstwa Dariusza Milińskiego.
Odwiedziny połączone z warsztatami plastycz-
nymi (grafika, ceramika)

• **OPOWIEŚĆ TRZECIA**
3 tydzień 7.07.2008 – 11.07.2008

ŚREDNIOWIECZNY CZAS

Warsztat prowadzi: instruktor plastyki Ma-
ria Szubart

Edukacyjna zabawa o średniowieczu – oby-
czaje, kultura, rzemiosło, stroje. Prace plastycz-

ne: ceramika (tworzenie własnego herbu lub naczynka z gliny), korony, miecze, tarcze wykonywane przez dzieci w niekonwencjonalnych technikach plastycznych.

Wycieczka edukacyjna:

- 11.07.2008 godz. 9.00 – wyjazd. Osada Kopaniec – wioska z czasów Henryka Brodatego (XIII wiek) – pasjonująca podróż w czasie w wybudowanej przez Stowarzyszenie Kopaniec średniowiecznej osadzie.

„Wakacje ze sztuką”

Zajęcia kulturalno-rekreacyjne dla dzieci odbędą się na terenie **Miejskiego Domu Kultury „Muflon”** w Jeleniej Górze – Sobieszowie w okresie: 1-11 lipca 2008 r. (I turnus) i 4-14 sierpnia 2008 r. (II turnus).

Placówka od wielu lat organizuje wypoczynek dla dzieci w okresie wakacji.

W czasie półkolonii dzieci będą realizować spektakl teatralny, uczestniczyć w zajęciach plastycznych, wycieczkach terenowych, brać udział w spektaklach teatralnych i seansach filmowych na terenie miasta.

Zajęcia odbywać się będą codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00-15.00, zapisy przyjmuje sekretariat MDK „Muflon” w godzinach 10.00-16.00

Odpłatność za tygodniowy pobyt dziecka wynosi 80 zł, w tym: obiad.

Młodzieżowy Dom Kultury w Jeleniej Górze tradycyjnie w okresie wakacji organizuje półkolonie dla dzieci w wieku 6-12 lat.

Zajęcia odbywać się będą od poniedziałku do piątku w godz. 9.00-15.00.

Koszt pobytu dziecka na półkolonii wynosi 10 zł dziennie, za tydzień 50 zł.

Organizatorzy zapewniają:

- opiekę pedagogiczną
- ubezpieczenie
- drugie śniadanie w postaci słodkich bułek, owoców, napojów
- obiad w kasynie policyjnym.

W czasie pobytu w naszej placówce dzieci będą brały udział w zajęciach sportowych, artystycznych, rekreacyjnych prowadzonych przez nauczycieli-instruktorów MDK.

Dziecko powinno przynosić na zajęcia obuwie sportowe.

Wypełnione „karty uczestnika” należy złożyć do 18.06.2008 r. w sekretariacie MDK.

I TURNUS – 23.06.08 r. - 27.06.2008 r.

II TURNUS – 30.06.08 r. - 04.07.2008 r.

III TURNUS – 07.07.08 r. - 11.07.2008 r.

WAKACJE 2008 w Osiedlowym Domu Kultury

Zapraszamy do skorzystania z propozycji, jakie przygotował Osiedlowy Dom Kultury na lipiec i sierpień 2008. Oferta skierowana jest przede wszystkim do dzieci i młodzieży.

Dbając o bezpieczeństwo dzieci pozostających podczas wakacji w mieście zapraszamy do udziału w półkoloniach oraz AKCJI – LATO

„WAKACJE BEZ NUDY”

Półkolonie trwają od 30 czerwca do 25 lipca. Przeznaczone są dla dzieci w wieku 7-12 lat. Dzieci przebywają pod opieką wychowawców od poniedziałku do piątku, od godz. 8.00 do 16.00. Otrzymują dwa posiłki: drugie śniadanie i obiad.

W programie zaplanowano wiele atrakcji: spektakle teatralne, wyjścia na basen, przejażdżki konne, przejażdżki bryczką po okolicy, ogniska z pieczeniem kiełbasek, przejażdżki motorówką po jeziorze, zajęcia w pracowniach: plastycznej, teatralnej, szachowej, komputerowej, rozgrywki tenisa stołowego, gry i zabawy sportowe, wycieczki piesze i wiele innych atrakcji.

AKCJA – LATO „Słońce w mieście”

Propozycja dla dzieci, które pozostają w Jeleniej Górze w sierpniu. Trzytygodniowe, nieodpłatne zajęcia trwają od 4 do 22 sierpnia w godz. 9.00-15.00. W programie: zajęcia plastyczne, wycieczki, spacer, zajęcia integracyjne, gry, zabawy.

SPEKTAKLE DLA DZIECI

Zapraszamy w lipcu na spektakle, które odbywać się będą w środy o godz. 12.00 w sali teatralnej:

- 2.07.2008, godz. 12.00 – **„Gagatek, czyli historia niesfornego chłopca”** – przedstawienie w wykonaniu „Teatru dobrego humoru” z Wałbrzycha
- 16.07.2008, godz. 12.00 – **„Kubuś Puszątek i przyjaciele”** – spektakl dla dzieci w wykonaniu Studia Małych Form Teatralnych „ART-RE” z Krakowa
- 23.07.2008, godz. 12.00 – **„Kłopoty Cłowna”** – spektakl dla dzieci w wykonaniu „Teatru dobrego humoru” z Wałbrzycha

XIII Międzynarodowe Warsztaty Artystyczne Młodzieży w Langueux – Francja (21– 30.07.2008)

Do udziału zapraszamy młodzież w wieku 16-22 lata. Warsztaty przeznaczone są dla młodzieży z Polski, Niemiec i Francji (po 15 osób z każdego kraju), zainteresowanej działaniami o charakterze artystycznym. W programie warsztatów przewidziano zajęcia w mieszanych narodowościowo grupach warsztatowych prowadzonych przez profesjonalistów z zakresu: PLASTYKI, TAŃCA, MUZYKI, FOTOGRAFII, MODY oraz wiele innych atrakcji, między innymi: wycieczki do Mont Saint Michel – jednego z najpopularniejszych miejsc regionu, do Saint Malo, muzeum „La Briqueterie”.

Miejscowość Langueux położona jest nad morzem, w departamencie des Côtes-d’Armor, w północnej Bretanii.

ROWEROWE LETNIE KINO

Tradycyjnie w każdy piątek sierpnia o godz. 21.00 na dziedzińcu ODK będą się odbywały pokazy kina niezależnego, w ramach których prezentujemy filmy nagradzane na międzynarodowych i ogólnopolskich festiwalach kina niezależnego:

- 1.08.2008, godz. 21.00
Wieczór I: 11. Międzynarodowy Festiwal Filmowy „ZOOM – ZBLIŻENIA” 2008
- 8.08.2008, godz. 21.00
wieczór II: 9. Festiwal Kina Amatorskiego i Niezależnego „KAN” 2008
- 15.08.2008, godz. 21.00
Wieczór III: Festiwal Filmów Komediodowych i Niezależnych „BAREJADA” 2007:

„NIE PANIKUJ” – reż. Bodo Kox (Polska, 2007), Komedia

Opis filmu: Zygi, Antek i Radzio tworzą zgrany, choć niezwykle egzotyczny tercet. Feralnego dnia, kiedy Zygi po raz kolejny nie dostaje renty, z Antkiem znowu zrywa dziewczyna, a Radzio traci pracę, chłopcy postanawiają się zresetować... znaczy zapić wszelkie smutki.

Obsada: Marcin Dorociński, Grzegorz Wojdon, Dawid Antkowiak, Sebastian Staniewicz, Magdalena Woźniak

- 22.08.2008, godz. 21.00
Wieczór IV: „KUP TERAZ” – reż. (Polska, 2008)

Najnowsza komedia w reżyserii znanego twórcy kina niezależnego – **Piotra Matwiejczyka**

Opis filmu: podczas zakrapianej alkoholem imprezy dwaj Bracia – Piotr i Dawid postanawiają przekonać się, którego dziewczyna jest więcej warta. Wystawiają obie panie na aukcję internetową AleGROSZ. Następnego dnia odkrywają, co zrobili. Na wycofanie dziewczyn z licytacji jest już jednak za późno, a zainteresowanie wśród internautów aukcją rośnie z godziny na godzinę...

Obsada: Ewa Ziętek, Paweł Wawrzecki, Marcin Dobrociński, Piotr Matwiejczyk i Dawid Antkowiak

- 29.08.2008, godz. 21.00
Wieczór V: 54. Ogólnopolski Konkurs Filmów Amatorskich w Koninie „OKFA 2008”

W lipcu i sierpniu odbędą się również spotkania organizowane w ramach działalności Klubu Religioznawczego „Kastalia”. Celem spotkań jest szerzenie niekonfesyjnej wiedzy o religiach, nowych ruchach religijnych i parareligijnych funkcjonujących w mniejszości na terenie Polski, a zwłaszcza w Jeleniej Górze i jej okolicach w perspektywie historycznej, antropologicznej, socjologicznej, psychologicznej i religioznawczej:

- 15.07.2008 o godz. 17.00 – **„Protestantyzm – jaki jest”**
- 18.08.2008 o godz. 17.00 – **„Joga. Wyzwalające jarzmo dla ciała, umysłu i ducha”**

Wykład i ilustrowane prezentacją asan oraz slajdami z podróży do Indii spotkanie z Romanem Grzeszykowskim, nauczycielem jogi i założycielem Sadhany – Krakowskiej szkoły jogi wg przekazu B.K.S. Iyengara.

Spotkania prowadzi Sandra Nejranowska-Białka.

XII Turniej Tenisa Stołowego „Zabobrze 2008”

Na zakończenie wakacji, w dniach 25-29.2008 r. o godz. 16.00 odbędą się rozgrywki tenisowe, na które zapraszamy młodzież w wieku 10-18 lat.

WAKACJE Z MOS-em 2008

Przez cały okres wakacji stadion miejski przy ul. Lubańskiej będzie udostępniony na potrzeby dzieci i młodzieży

Data, godzina i miejsce imprezy	Nazwa imprezy
2 lipca – godzina 11.00 środa stadion ul. Lubańska – Cieplice	Wakacyjny turniej w bocce – trójki
5 lipca – godzina 11.00 sobota basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w koszykówce wodnej w kategorii open
11 lipca – godzina 11.00 piątek basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w badmintonie w kategorii open
16 lipca – godzina 10.00 środa stadion ul. Lubańska – Cieplice	Wakacyjny turniej drużyn podwórkowych w piłce nożnej – piłkarskie „5”
20 lipca – godzina 11.00 niedziela basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w siatkówce wodnej w kategorii open
25 lipca – godzina 10.00 piątek basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w siatkonomadze w kategorii open
30 lipca – godzina 10.00 środa stadion, ul. Lubańska – Cieplice	Wakacyjny turniej w ringo w kategorii open
2 sierpnia – godzina 11.00 sobota basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w siatkówce plażowej w kategorii open
6 sierpnia – godzina 11.00 środa basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny pokaz sprawności pływackich
10 sierpnia – godzina 11.00 niedziela basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w rodzinnej siatkówce plażowej – zespoły 3 osobowe
13 sierpnia – godzina 10.00 środa stadion ul. Lubańska – Cieplice	Wakacyjny turniej drużyn podwórkowych w piłce nożnej – piłkarskie „5”
20 sierpnia – godzina 11.00 środa basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w piłce wodnej w kategorii open
24 sierpnia – godzina 11.00 niedziela basen, ul. Sudecka 59	Wakacyjny turniej w rodzinnej ringo na piasku – zespoły 3 osobowe
30 sierpnia – godzina 10.00 sobota stadion ul. Lubańska – Cieplice	Wakacyjny turniej drużyn podwórkowych w piłce nożnej – piłkarskie „5”

Wakacje w mieście

Jelenia Góra we fraszkach na 900 - lecie

Jelenia Góra ma 900 lat. Jak widzą swoje miasto i jego mieszkańców młodzi jeleniogórzanie? Polonistki z Gimnazjum nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Jeleniej Górze, pani Renata Siwy i Jolanta Łukasiewicz zorganizowały międzyszkolny konkurs poetycki pod hasłem: „Jelenia Góra i jej mieszkańcy we fraszkach”. Wzięli w nim udział uczniowie dwóch jeleniogórskich gimnazjów (oprócz uczniów „Jedynki” prace nadesłała również młodzież z Gimnazjum nr 2 w Jeleniej Górze), których zadaniem było napisanie przynajmniej trzech fraszek o naszym mieście. Honorowy patronat konkursu sprawowała wiceprzewodnicząca Rady Miejskiej – pani Anna Ragiel. Spośród ponad 100 osób, które wzięły udział w konkursie, komisja nagrodziła siedmiu młodych poetów, a wyróżniła pięciu autorów fraszek. Niektóre z nagrodzonych i wyróżnionych prac drukujemy z nadzieją, że czytelnicy Biuletynu docenią ich autentyczność, świeżość i humor.

Jelenia Góra

Piękne miasto pod górami
z przepięknymi tradycjami,
gdzie jeleni całe stada
pokłon górom co dzień
składa.

Kamienice tu znajdziecie
i zabytków całe kwiecie,
tudzież i koronę z gór,
gdzie Karkonosz osiadł król.

*Monika Głowacka kl. III d
– Gimnazjum nr 2
im. Bolesława Krzywoustego
w Jeleniej Górze*

* * *

Dziewięćset lat już
przetrwiała
Tyle wieków już istnieje
Wcale nie jest taka mała
Jak innym się wydaje
Dla mnie wspaniała, piękna,
wielka
Dla kogoś zwykła, szara,
ponura
Lecz we mnie jest
patriotyzmu kropelka
A to jest moja ojczyzna
– Jelenia Góra

*Monika Kaflowska kl. III a
– Gimnazjum nr 2
im. Bolesława Krzywoustego
w Jeleniej Górze*

Jelenia

Z pozoru niewielka, lecz w
środku bogata,
osnuta w pięknej historii lata.
Ma swe legendy i obyczaje,
z wysoką kulturą na czele staje.
W jej ziemiach gorące źródła
tryskają,
a do zabytków turyści zjeżdżają.
I tylko mieszkańcy Jeleniej
Góry
są tak pogodnej natury.

*Agnieszka Wilczyńska kl. I h
– Gimnazjum nr 1
im. Tadeusza Kościuszki
w Jeleniej Górze*

Na jelenia w herbie

Jak legenda pewna głosi
I nic się dotąd nie zmienia,
Nie byłoby naszego miasta
Bez pewnego Jelenia !!!
On oczarował króla Bolesława
Na wzgórzu pośród słońca
zachodu
I tym samym go nakłonił
Do założenia grodu !!!
Zaś sam jeleni,
Prawie jak protoplasta,
Od wieków jest ozdobą
Na herbie naszego miasta!!!

*Maciej Wantuch kl. II i
– Gimnazjum nr 1
im. Tadeusza Kościuszki
w Jeleniej Górze*

Legenda

Gościu, siadź pod ratuszem
I odpocznij sobie,
A historię piękną
ja opowiem tobie:
Dawno, dawno temu
Pewien Bolek z pomocnikami
Szukał zwierzyny
Długimi nocami.
Zobaczył jelenia,
na którego polował,
a ten ni to uciekł,
ni to figlował.
Stał jak piękny,
Dostojny paw,
Jakby czekał na walkę
Z Krzywoustym od tak.
Pod tym wzgórzem starym
Dla mężnego jelenia
Młody Bolek wspaniał
Stworzył miasto do zwiedzenia.
Zapamiętaj to gościu.
To puenta dla ciebie:
Jeśli szukać będziesz czegoś
To „to” znajdzie może ciebie.

*Natalia Rybarczyk kl. I d
– Gimnazjum nr 1
im. Tadeusza Kościuszki
w Jeleniej Górze*

(jz)

Przewodnik Jeleniogórski

it

JELEŃ GÓRA

POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Jelenia Góra położona jest w południowo-zachodniej części Polski, w samym sercu śródgórskiej kotliny w dolinie Bobru i Kamiennej.

Miasto otaczają ze wszystkich stron pasma górskie: Góry Izerskie, Góry Kaczawskie, Rudawy Janowickie oraz najbardziej na zachód wysunięte pasmo Sudetów – Karkonosze z najwyższym szczytem Śnieżką (1603 m n.p.m.).

Jelenia Góra leży na wysokości około 340 m n.p.m. i zajmuje powierzchnię 109,2 km². Samo miasto rozciąga się, od granicy w Maciejowej poprzez Stare Miasto, Cieplice, Sobieszów po Jagniątków, aż na 22,5 km. Centrum miasta posiada, w większości, zabytkową zabudowę, otaczają je liczne osiedla willowe, a w północnej części rozciąga się największe osiedle Zabobrze. Peryferyjne osiedla, szczególnie Maciejowa, Goduszyn, Jagniątków zachowały w znacznym stopniu wiejski charakter zabudowy, który dopiero teraz ulega przekształceniu.

Jelenia Góra jest największym miastem w Sudetach Zachodnich i głównym węzłem komunikacyjnym oraz punktem rozrządu ruchu turystycznego. Od granicy z Niemcami dzieli ją 70 km, z Czechami – zaledwie 25 km.

Jelenia Góra jest miastem o wielowiekowej tradycji i licznych zabytkach. To kulturalne, administracyjne, naukowe, przemysłowe oraz handlowe centrum regionu.

1. Rys historyczny

Początki jej dziejów sięgają XII wieku, kiedy to piastowski książę Bolesław III zwany Krzywoustym założył na wzgórzu, u zbiegu rzek warowny gród. U jego stóp rozwinęło się bogate miasto pełniące funkcję ośrodka górniczego, handlowego, a później również turystycznego i kulturalnego. Sławę w całej Europie zdobyła Jelenia Góra dzięki handlowi płótnem, wyrabianym przez miejscową ludność, jak również przez odkrycie gorących źródeł w Cieplicach.

Miasto lokowane na prawie magdeburskim powstało w II połowie XIII wieku na lewym brzegu Bobru, być może na miejscu wcześniejszej osady. Książęta śląscy z linii świdnicko-jaworskiej nadali mu liczne przywileje i otoczyli murami. Dla zwiększenia bezpieczeństwa okolicy, na miejscu grodu wzniesiono zamek. Dzisiaj na Wzgórzu Bolesława Krzywoustego znajduje się wieża widokowa z 1911 roku.

Pod rządami Piastów miasto pozostało do 1392 roku. Wraz z całym Śląskiem przechodzi kolejno pod panowanie królów czeskich, a potem Habsburgów. Wojna trzydziestoletnia (1618-1648) dokonała ogromnych zniszczeń w zabudowie, a epidemie wyludniły miasto. Od II połowy XVII wieku Jelenia Góra przeżywa, trwający blisko 100 lat, okres rozkwitu, który miasto zawdzięcza rozwojowi rzemiosła i zamorskiego handlu. Z tego okresu pochodzą liczne zabytki wzniesione staraniem miasta i zamożnych kupieckich rodów. W 1763 roku przechodzi Jelenia Góra wraz ze Śląskiem pod panowanie Prus. Ponowny wzrost znaczenia miasta wiąże się z rozwojem przemysłu i budową linii kolejowych w II połowie XIX wieku.

II wojna światowa nie spustoszyła Jeleniej Góry, dlatego też, wieki historii zachowane w licznych zabytkach są jej godną obejrzenia atrakcją.

2. Atrakcje Jeleniej Góry

W XIX wieku pobliskie góry zaczęły przyciągać licznych turystów, a Jelenią Górę nazwano „Perłą Sudetów”. Miłośników architektury zainteresują średniowieczne baszty i mury obronne, liczne kościoły, zamki i pałace oraz piękne secesyjne i barokowe budowle – zabytki będące świadectwem 900 letniej historii miasta. Poza zespołem staromiejskim godne uwagi są odrębne niegdyś miejscowości będące dziś integralną częścią Jeleniej Góry – Cieplice, Sobieszów, Jagniątków, Maciejowa i Czarne.

RATUSZ JELENIOGÓRSKI

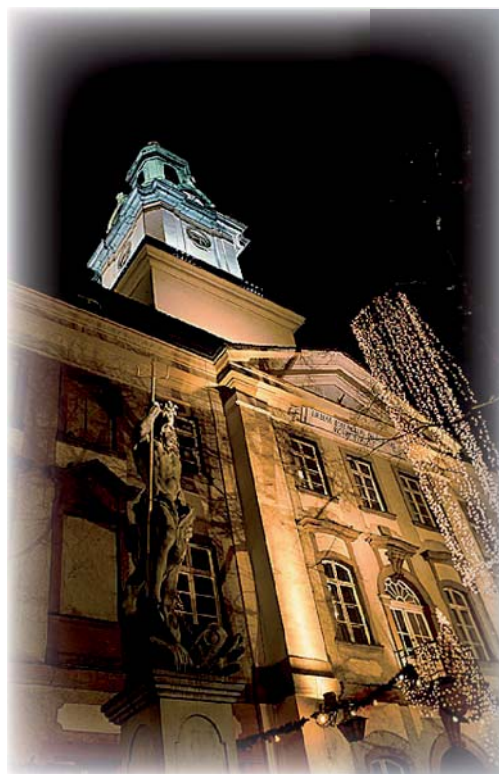
Ratusz stanowił zawsze najważniejszą budowlę w mieście, był siedzibą władzy i miejscem przechowywania najważniejszych akt miejskich, trzymanych w skarbcu razem z kosztownościami. Wokół toczył się handel, lokowano najważniejsze zakłady rzemieślnicze, odbywano sądy i egzekucje, „tętniło prawdziwe serce” miasta.

Pierwsza wzmianka o jeleniogórskim ratuszu pochodzi z 1361 r., ale budynek ten, jak i następny renesansowy, nie dotrwały do naszych czasów. Przez wszystkie burze i zawieruchy dziejowe bez szwanku przechodziła jedynie, zdobiąca fronton budowli, średniowieczna, drewniana figura księcia polskiego Bolesława Krzywoustego, ale i ona po raz ostatni wymieniana była w 1800 r. Obecny ratusz pochodzi z lat 1747-1749. Wzniesiono go w stylu klasycystycznym. W podziemiach, gdzie do 1945 r. funkcjonowała restauracja, zachowały się ślady wcześniejszych budowli: gotyckiej i renesansowej. Z piwnic ratusza wiodło niegdyś tajemne przejście (którego fragmenty zostały niedawno odkryte) do gospody znajdującej się przy obecnej ul. Fortecznej. Korzystali z niego rajcy miejscy, udając się tędy w tajemnicy przed swoimi żonami na łyk mocniejszego trunku. Około 1910 r. budynek ratusza połączono, na wysokości pierwszego piętra, z sąsiednimi kamieniczkami, zwanymi „siedem domów”, zaadaptowanymi na potrzeby magistratu. W średniowieczu mieściły one tak ważne instytucje miejskie, jak: apteka, garkuchnia, ławy chlebowe itp. W 2000 r. w pierwszej z tych kamieniczek odkryto starą studnię o głębokości ok. 20 m, którą odsłonięto, oczyszczono i udostępniono zwiedzającym. Pod galerijką łączącą budynki w latach 1897-1969 przejeżdżał tramwaj, czego pamiątką jest fragment znajdujących się tam szyn, a także okolicznościowa tablica pamiątkowa.

Poniżej gzymsu dachu ratusza znajdują się dwie tablice z łacińskimi inskrypcjami. Tablica od strony południowej głosi: „Urbem Boleslaus Disortus MCVIII struxit” – „Miasto Bolesław Krzywousty w 1108 wybudował”. Napis umieszczony od strony północnej brzmi: „renata Die ante oCto annos tVrrI sVb Ito CoLLapsa CVrIa DeCorI aC VsVI sVo nVnC restItVta” – „Odbudowany po ośmiu latach od zawalenia się wieży, ponownie ratusz ku ozdobie i pożytkowi przywrócony został”. Wyróżnione litery dają rok 1747, w którym odbudowano budynek.

Wnętrza ratusza przebudowano gruntownie w latach 1924, 1936 i 1975. Najciekawszym elementem wystroju wnętrza są drewniane płaskorzeźby w sali posiedzeń Rady Miejskiej (z lat 1935-1938), przedstawiające sceny z dziejów miasta autorstwa nauczyciela cieplickiej szkoły snycerskiej Ernsta Rülkego. Zwraca też uwagę rzeźbiona balustrada przy schodach wiodących na III piętro, na której wyobrażono sceny z baśni o Duchu Gór – Liczyrzepie. W holu pierwszego piętra znajduje się płaskorzeźba przedstawiająca księcia Bolesława Krzywoustego, wykonana w 1958 r. i odlana ze złomu mosiężnego, zebranego przez mieszkańców miasta.

Przed ratuszem znajduje się fontanna z barokowym posągami Neptuna (poł. XVIII w.). Symbolizuje szerokie kontakty handlowe miasta z całym światem. Pierwotnie znajdowała się w jednym z podmiejskich ogrodów, skąd na Rynek trafiła w połowie XIX wieku. Do początków XIX w. przed ratuszem stał kamienny przegierz, podobny do wrocławskiego słupa hańby.

KAMIENICZKI W RYNKU

Plac Ratuszowy w Jeleniej Górze, czyli po prostu rynek starego miasta, otoczony jest z czterech stron pięknymi barokowymi i rokokowymi kamieniczkami podcieniowymi z XVII i XVIII w. Jest to jedyna na Dolnym Śląsku zachowana w pełni tego typu zabudowa, będąca ozdobą i wyróżnikiem Jeleniej Góry.

Każda pierzeja Rynku nosiła niegdyś własną nazwę, oddającą jej charakter i przeznaczenie. I tak domy pomiędzy ul. Długą i Grodzką zwano Podcieniami Sukienników; pomiędzy ulicami Grodzką i Jasną Podcieniami Kuśnierzy; pomiędzy Jasną a Pionierów Jeleniej Góry Podcieniami Przędzarzy; domy do ul. Bocznej Podcieniami Maślanymi; pomiędzy ul. Boczną a Szkolną Podcieniami Powroźników i Białoskórników, zaś od ul. Szkolnej do Długiej Podcieniami Zbożowymi.

Kamieniczki zamieszkiwali najbogatsi mieszkańcy – kupcy, rzemieślnicy, kramarze, posiadający swe kantory handlowe, sklepy i warsztaty w parterowych kondygnacjach domów oraz duże i bogate mieszkania na piętrach. Z czasem na Rynku zaczęły się też pojawiać gospody, a później hotele i restauracje.

Na szczególną uwagę zasługują: kamieniczka Nr 1 (siedziba BWA), gdzie w 1800 roku zatrzymała się królowa pruska Luiza objeżdżająca Śląsk, w XIX stuleciu mieściła się tu winiarnia.

Nr 7 z piękną barokową fasadą i dwoma kamiennymi lwami na szczycie, na łuku arkady widoczny gmerek – osobisty znak mistrza kamieniarskiego z datą 1740. Pod Nr 13 mieścił się zajazd zwany „Weißes Ross” – Biały Rumak.

Domy Nr 14 i Nr 15 należały do znanej rodziny Thebesius. Pod piętnastką mieszkał w latach 1750-1760 doktor Johann Ehrenfried Thebesius – „fyzyk miejski” (czyli lekarz). Kamienica Nr 22 własność rodziny Fuchs, jednej z najzamożniejszych w mieście, wyróżniała się bogatym wystrojem fasady. Jej miniaturowa kopia stała w 1914 r. na zapleczu Muzeum (obecnie Karkonoskiego). W domu Nr 27 mieścił się słynny zajazd „Goldenes Schwert”, czyli „Złoty Miecz”, a jego fasada posiadała jeden z najwspanialszych rokokowych wystrojów kamieniarskich. W kamienicy Nr 34 mistrz szewski Joachim Girnth uruchomił w roku 1750 pierwszy w Jeleniej Górze warsztat tkacki co dało początek bujnemu rozwojowi tego rzemiosła w mieście i przyniosło mu wielkie bogactwo. Kamieniczka Nr 43 zwraca uwagę dość dobrze zachowanymi ozdobami barokowymi, natomiast Nr 46 posiada w narożniku figurkę Matki Boskiej z Dzieciątkiem, jedyną taką ozdobę w Rynku. Pod Nr 48 od XVIII w. mieścił się zajazd „Drei Kronen” – „Trzy Korony”, gdzie spotykali się członkowie jeleniogórskiego bractwa strzeleckiego. Kolejny zajazd „Zum Goldenen Löwen” – „Pod Złotym Lwem” znajdował się pod Nr 53.

Kamienica Nr 51 zwraca uwagę zachowanymi w stosunkowo dobrym stanie rokokowymi ozdobami. W trakcie rekonstrukcji przeprowadzonej w latach 1959-69 wnętrze budynków gruntownie zmieniono, skracając jednocześnie ich trakty. Na fasadach pozostawiono jedynie fragmenty dawnego bogatego wystroju kamieniarskiego, zachowano jednak najważniejsze – niepowtarzalny urok tych domów.

W kamieniczkach mieszczą się galerie, sklepy z pamiątkami oraz liczne kawiarnie i restauracje.

MURY OBRONNE

Jelenia Góra niemal od początku swojego istnienia, a na pewno od XIV w., opasana była podwójnymi murami obronnymi. Niższy mur zewnętrzny stał nad suchą fosą, zaś mur wewnętrzny wzmocniony był 36 bastcjami. Trzy bramy miejskie (Długa, Wojanowska i Zamkowa) posiadały własne wieże, bastiony i barbakany. Do dziś zachowały się tylko fragmenty tych obwarowań: Baszta Wojanowska z bastją kryjącą kaplicę Św. Anny, spore fragmenty murów wplecionych w późniejsze budowle przy ul. Jeleniej oraz dwa samodzielne obiekty – Baszta Zamkowa i tzw. „Baszta Grodzka”.

Baszta Wojanowska i przylegająca do niej bastja, stanowiły średniowieczny kompleks obronny, który wystawiono by strzegł bramy, przez którą wiodła droga do Wojanowa. Lochy pełniły funkcję więzienia. Wiadomo, iż 4 grudnia 1480 r., wskutek silnego wiatru, wieża zawaliła się, grzebiąc pod gruzami 5 osób. Szybko ją odbudowano w dzisiejszym kształcie, umieszczając u góry zegar, a całość przykrywając hełmem z latarnią.

Brama Wojanowska, której strzegła wieża, znajdowała się u wylotu dzisiejszej ulicy Konopnickiej. Chroniły ją: fosa, most zwodzony, podwójne kraty i solidne odrzwia. Bramę wyburzono w 1755 r. Obrys dawnych fundamentów uwidocznił w bruku ciemniejszą kostką. W 1756 r. postawiono w tym miejscu barokową bramę z furką, spełniającą funkcje porządkowo-rozstrzałkowe. Na filarach umieszczono ozdobne kartusze, przedstawiające herby: pruski, śląski oraz miejski i okolicznościową inskrypcję. W 1869 r. bramę

rozsebrano i przeniesiono do koszar przy obecnej ul. Obrońców Pokoju. Po renowacji powróciła w 1998 r. w pobliże starego miejsca.

BASZTY MIEJSKIE

Kaplicę Św. Anny umieszczono wewnątrz średniowiecznej bastei, którą w 1514 r. gruntownie przebudowano. Nadal jednak pozostała ważnym punktem obronnym miasta, czego świadectwem są widoczne w murach dwa rzędy strzelnic. Po zniszczeniach wojny trzydziestoletniej kaplicę odbudowano według projektu Kaspara Jentscha. Barokowy wystrój pochodzi z tego okresu a iluzoryczny fresk w ołtarzu głównym przedstawiający postać Św. Anny podającą małemu Chrystusowi, w objęciach Maryi, bukiet fiołków namalowano w 1755 roku. W portalu nad wejściem umieszczono napis: *Honor! Magnae Christi aVlae DIVae Annae ereCta* (Wzniesiono na chwałę wielkiej babki Chrystusa, Św. Anny), z ukrytą datą 1715. W zewnętrznej, wschodniej ścianie kaplicy znajduje się tablica upamiętniająca obchody 840-lecia Jeleniej Góry. W ścianie południowej wmurowany jest fragment średniowiecznego krzyża pokutnego.

Baszta Zamkowa wzniesiona w XIV wieku uległa zawaleniu po pożarze w 1550 r. Obecna budowla to cylinder (7,57 m średnicy) z ośmioboczną nadbudówką, pod którą umieszczono galerię widokową z balustradą. Na znajdującej się na szczycie metalowej chorągiewce widnieje postać jelenia i data budowy „1584”. Na trzecim i czwartym piętrze widoczne otwory strzelnicze, a przez te w kształcie krzyża można było strzelać z dział. Ponieważ brama, przy której stała baszta zamykała drogę wiodącą od zamku, stojącego niegdyś na Wzgórzu Krzywoustego, nazwano ją „Zamkową”. Bramę wyburzono w 1833 r. Wieżę pozostawiono jako punkt widokowy.

„Baszta Grodzka”, której nazwa pochodzi od lokalizacji przy ul. Grodzkiej, powstała w XV wieku jako jedna z 36 bastei, wzmacniających mury miejskie. W XVIII w., łącznie ze wzniesioną wówczas dobudówką, pełniła funkcje mieszkalne. Wejście do „baszty” prowadzi przez barokowy portal na którym umieszczono datę 1679 (przeniesiony z wyburzonej kamienicy). Obok wmurowano w ścianę trzy barokowe detale architektoniczne z nieistniejących okolicznych budynków.

KOŚCIÓŁ ŚW. ŚW. ERAZMA I PANKRACEGO

Najstarszą świątynię w mieście poświęcono dwóm wczesnochrześcijańskim męczennikom. Była tu wówczas drewniana świątynia, która spłonęła w 1303 r. Odbudowano ją w roku następnym z kamienia. Jednak jej obecny kształt pochodzi z XV w., kiedy to mieszczanie postanowili wystawić godny siebie kościół. „Ułożony” z ciosów piaskowca, rozległy, bazylikowy obiekt w stylu gotyckim wznoszono kilka dziesięcioleci.

W 1549 r. świątynia płonie wraz z całym miastem i dopiero w 1552 r. odbudowana zostaje 51-metrowa wieża. Powstałe wówczas renesansowe wyposażenie ginie w pożarach i grabieżach okresu wojny trzydziestoletniej (1618-1648). W 1909 r., przy północnej nawie kościoła wzniesiono neogotycką klatkę schodową, wiodącą na chór. Renesansowymi pozostałościami wyposażenia są bogato intarsjowane stalle fundacji Alberta Kindlera i nakryta baldachimem ambona z 1591 r. z umieszczonymi na ścianach płaskorzeźbami czterech ewangelistów i scen z życia Eliaśa i Jonasza na balustradzie schodów. Na słupie podtrzymującym ambonę widnieje dwugłowy orzeł austriacki z herbem cesarza Rudolfa II. Pozostałe wyposażenie jest barokowe, łącznie ze wspaniałym ołtarzem głównym o wysokości 22 m i szerokości 11m wykonanym przez Tomasa Weisfelda w latach 1713-1718. Obraz w centrum przedstawia „Przemienienie Pańskie na Górze Tabor”, zaś obraz powyżej „Trójcę Świętą”. Trzy piętra ołtarza zdobi 14 figur świętych pańskich, m.in. świętych Piotra, Pawła, Erazma, Pankracego, Wojciecha i Stanisława. Pozostałe ołtarze, wzniesione w I poł. XVIII w. poświęcono: w nawie północnej Matce Boskiej i Św. Józefowi; w nawie południowej Św. Barbarze i Św. Ignacemu Loyoli. Pomiedzy tymi ostatnimi w 1720 r. wzniesiono kaplicę Św. Krzyża. Nad wejściem głównym prospekt organowy z 61 głosowym instrumentem z 1706 r. autorstwa mistrza Caspariniego, ozdobiony szeregiem figur, wśród których wyróżnia się król Dawid grający na harfie.

Na zewnątrz świątyni umieszczono liczne epitafia renesansowe i barokowe, wśród nich (od wschodu) tablica poświęcona córeczce Johanna Stake, komendanta szwedzkiej załogi stacjonującej w mieście w 1646 r. Przed głównym wejściem barokowa kolumna z posągami Najświętszej Marii Panny, wzniesiona w 1712 r., przy wejściu do zakrystii, od strony północnej pomnik Św. Jana Nepomucena, z 1709 r., który w 1812 r. strącono z mostu na Bobrze, a następnie odrestaurowano i w 1886 r. przeniesiono w obecne miejsce. Obok świątyni renesansowy dom parafialny, pierwotnie szkoła łacińska.

CERKIEW ŚW. ŚW. PIOTRA I PAWŁA

Przed 1453 r. wzniesiono w tym miejscu zwanym przedmieściem wojanowskim katolicką kaplicę Najświętszej Marii Panny. W 1634 r., jak całe miasto, padła ofiarą płomieni, a jej szczątki wykorzystano wkrótce do budowy umocnień. Po wojnie trzydziestoletniej, wierni wzniesli w jej miejscu drewniany krzyż. Obecny kościół budowano w latach 1737-1738 i poświęcono ponownie Najświętszej Marii Pannie. W 1925 r. przejęta przez władze miejskie pełniła rolę swego rodzaju galerii. Parafia prawosławna przejęła kościółek w 1948 r. i wyposażała go w Ikonostas wprowadzony aż z Lubelszczyzny. Ściany pokryto freskami w stylu bizantyjskim, autorstwa Jerzego Nowosielskiego i Adama Stalony-Dobrzańskiego. W 1952 r. kaplicę wyświęcono na cerkiew pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

Kaplica jest budowlą barokową, ustawioną na planie prostokąta zakończonym od wschodu trójbocznie. Nad wejściem znajduje się ośmioboczna wieża z cebulastym hełmem. Drzwi otacza barokowy portal zwieńczony grupą figuralną z postacią Matki Boskiej Assunta, adorowanej przez anioły i putta. W północną ścianie kaplicy wmurowano dwa średniowieczne krzyże pokutne.

KOŚCIÓŁ ŚW. KRZYŻA

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego jest największą świątynią w mieście. Może w nim zasiąść 4020 osób, a drugie tyle jeszcze zmieści się na stojąco. Jego powstanie było wynikiem konwencji w Altranstätt z 1707 r., w której król szwedzki Karol XII zmusił cesarza austriackiego do wyrażenia zgody na wzniesienie przez protestantów śląskich sześciu, tzw. „kościółów łaski”. Budowa, prowadzona według projektu i pod kierownictwem Martina Frantza, trwała od 1709 do 1718 r. Gmina ewangelicka funkcjonowała tu do 1947 r. Od 1957 należy do parafii katolickiej i stała się jednocześnie kościołem garnizonowym.

Niezwykle bogate wnętrze zawdzięcza świątynia fundacjom najbogatszych mieszczan. Do rarytasów zalicza się bogato zdobioną ambonę, wykutą w 1717 r. z jednego bloku piaskowca oraz chrzcielnicę, wykonaną w tym samym czasie z niebieskawego marmuru z czterema alabastrowymi płaskorzeźbami. Umieszczone nad ołtarzem organy z 1729 r., dzieło mistrza Michała Rödera, zachwycają barwą dźwięku i bogactwem ornamentyki a ich obecne instrumentarium składa się 4571 piszczałek.

Ołtarz główny autorstwa stolarza Hielschera, ozdobiony jest m.in. postaciami czterech kobiet, symbolizujących Władzę i Zwierzchność (cesarską) oraz Jelenią Górę i Śląsk. Freski, powstałe w latach 1737-1745 przykuwające swym rozmachem, artyzmem i pełnią iluzji głębią stworzyli pochodzący z Czech Antoni Scheffler i J. F. Hoffmann z Głogowa.

Dookoła wnętrza umieszczono trzy rzędy empor, których balustrady zdobią cytaty z Pisma Świętego i sceny ze Starego i Nowego testamentu (tzw. „biblia pauperum”).

Kościół stanowi budowlę zorientowaną, wzniesioną na planie krzyża greckiego o wymiarach 63 na 47 m, przy czym wschodnie ramię jest dwukrotnie dłuższe. Szerokość każdej z naw wynosi 14 m. Nad główną kopułą góruje mierząca 66 m, wieża. Za ołtarzem umieszczona jest zakrystia, zaś za nią absyda z ekspozycją poświęconą dziejom jeleniogórskiego garnizonu. Otaczający kościół park to teren dawnego cmentarza, zamkniętego pod koniec XIX w. Pozostały po nim

wspaniałe barokowe kaplice nagrobne z lat 1716-1770, stanowiące prawdziwy unikat. Posiadają bogaty późnobarokowy wystrój rzeźbiarski, a wzniesiono je dla rodzin najbogatszych mieszczan jeleniogórskich.

TEATR JELENIOGÓRSKI IM. C. K. NORWIDA

Budynek teatru wzniesiono w latach 1903-1904 według projektu miejscowego architekta Alfreda Daehmela. Powstał trzykondygnacyjny gmach w modnym wówczas stylu secesji, o malowniczej, rozczłonkowanej bryle, z bogato zdobioną fasadą oflankowaną przez dwa ryzality i wieże z fantazyjnymi hełmami. Również okazałe są elewacje boczne. Główna sala widowiskowa na ok. 1000 osób, z trzema balkonami i pomieszczenia foyer, gdzie również występują elementy secesyjne, zachowały się bez zmian. Budynek pełnił nie tylko funkcję teatru, zgodnie z ówczesną nazwą, lecz był również miejscem zebrań towarzyskich, siedzibą licznych organizacji kulturalnych i społecznych, restauracji i barów. Urządzano tu bale, a nawet zawody bokserskie. W 1945 r. uruchomiono tu pierwszy teatr na Ziemiach Odzyskanych w którym debiutowali m.in.: Adam Hanuszkiewicz i Kazimierz Dejmek.

DWÓR CZARNE (JELENIA GÓRA – CZARNE)

Jednym z niewielu renesansowych obiektów w mieście, jest położony nieco na uboczu, w dzielnicy Czarne, kamienny pałac z XVI w. zwany „dworem”. W 1559 r. otoczył go fosą Caspar Schaffgotsch, przedstawiciel najmożniejszego rodu w regionie, którego był siedzibą. Dwór spłonął w 1623 r. Odbudował go dopiero w 1656 r. kolejny właściciel Ernst Nimptsch. Podczas kolejnych remontów nie utracił swego pierwotnego renesansowego charakteru. W roku 1679 posiadłość i przynoszący spore dochody folwark zakupiło miasto Jelenia Góra. Po 1947r. dwór przejęty przez P.G.R., stopniowo zaczął popadać w ruinę. Obecnie mieści się tu Ośrodek Kultury Ekologicznej „Czarne” i dzięki jego działaniom dwór powoli wraca do dawnej świetności.

Dwór to czteroskrzydłowa, dwukondygnacyjna budowla z kwadratową wieżą w narożu. Wewnątrz murów czworokątny dziedziniec z odrestaurowaną częściowo drewnianą galerią na piętrze. W bogatym barokowym portalu bramy wjazdowej widnieją wizerunki kilku herbów szlacheckich.

KOŚCIÓŁ ŚW. ŚW. PIOTRA I PAWŁA (JELENIA GÓRA – MACIEJOWA)

Pierwsza wzmianka o kościele w Maciejowej pochodzi z 1319 r. Ufundowali go najpewniej ówczesni właściciele wsi Zedlitzowie. Po śmierci ostatniego katolickiego proboszcza, w 1538 r. przeszedł w ręce protestantów. W 1622 r. ewangelicy przebudowują świątynię. W 1654 r. kościół zostaje przywrócony katolikom, którzy dopiero w 1681 r. odbudowują go ze zniszczeń wojny trzydziestoletniej. W 1707 r., w trakcie remontu wieży kościelnej umieszczono na jej szczycie zachowaną do dziś, metalową chorągiewkę z datą budowy i literami „F.F.F.V.”. Polską parafię katolicką erygowano tu w 1946 r.

Kościół jest niewielką, jednonawową budowlą gotycko-renesansową, rozmieszczoną na planie prostokąta. Od południa przylega doń zakrystia. Wnętrze posiada wystrój barokowy z trzema ołtarzami i amboną z połowy XVIII w. Nad wejściem prospekt organowy. Kościół i cmentarz przykościelny otacza kamienny mur, wykazujący cechy obronne. Zachowała się nawet jedna basteja.

PAŁAC SCHAFFGOTSCHÓW (JELENIA GÓRA – CIEPLICE)

Dominujący nad Cieplicami gmach pałacu Schaffgotschów jest najwspanialszym przykładem lokalnej architektury świeckiej. Najstarszy dwór stał tu już ponoć w średniowieczu, ale pierwsze wzmianki pisane mówią dopiero o renesansowym pałacu, w którym mieszkała polska królowa Marysieńka Sobie-

ska, podczas pobytu na kuracji w 1687 roku. Jednak pałac spłonął całkowicie w 1777 r. i dopiero w latach 1784-1809 Schaffgotschowie wznosili nową rezydencję. Prace budowlane prowadził Jan Jerzy Rudolf z Opola tworząc trójkondygnacyjną bryłę o trzech skrzydłach. Jej fasada główna długości 81 metrów liczy 21 osi okiennych. Do wnętrza wiodą, rozmieszczone symetrycznie dwa wejścia, ozdobione olbrzymimi ryzalitami o bogatej ornamentyce, zwieńczone u góry kartuszami z herbami rodowymi. Całość przykrywa wysoki, dwuspadowy dach. Wnętrza pałacu pozbawione są dziś większości pierwotnego wyposażenia. Przetrwała jednak dawna sala balowa, zdobiona empirową sztukaterią, i kilka innych pomieszczeń.

Od 1975 r. pałac należy do Politechniki Wrocławskiej, zwiedzanie możliwe po uzgodnieniu z władzami uczelni.

DŁUGI DOM (JELENIA GÓRA – CIEPLICE)

„Długi Dom” jest najstarszą budowlą świecką w Cieplicach i jednym z najstarszych budynków kuracyjnych uzdrowiska. Wzniesiony w 1537 r. przez cystersów swój obecny wygląd uzyskał w latach 1689-1693, gdy przeszedł gruntowną przebudowę. W XVII i XVIII w. drewniany kryty pomost łączył go na wysokości pierwszego piętra ze znajdującymi się naprzeciw łaźniami. Po kasacie zakonu w 1810 r. budynek został zakupiony przez Schaffgotschów, którzy umieścili w nim swe cenne i niezwykle bogate zbiory broni, grafik, okazów przyrodniczych i geologicznych. Zbiory te zostały udostępnione szerokiej publiczności w latach trzydziestych XIX w. Po 1945 r. na bazie tych zbiorów funkcjonowało tu niezwykle popularne muzeum, zwane „muzeum ptaków”, gdyż największą częścią jego zbiorów były wypchane ptaki z wszystkich kontynentów (zamknięte w latach 50). Częścią wymienionych zbiorów dysponuje Muzeum Przyrodnicze w Parku Norweskim. Dziś w „Długim Domu” mieści się dyrekcja „Uzdrowiska Cieplice”.

DOM ZDROJOWY I BASENY KĄPIELOWE (JELENIA GÓRA – CIEPLICE)

Znajdujące się naprzeciw „Długiego Domu” budynki uzdrowiska wzniesiono w latach 1929-1931, na miejscu wcześniejszych obiektów zdrojowych. Widoczne tu dwie rotundy kryją, zbudowane dokładnie na miejscu jeszcze średniowiecznych, baseny kąpielowe. W XVIII w. istniała tu sadzawka służąca do leczenia zwierząt zwana „Końskim Zdrojem” (Pferdebad).

GALERIA I TEATR ZDROJOWY (JELENIA GÓRA – CIEPLICE)

Tworzące dziś jeden kompleks budowli w Parku Zdrojowym: tzw. „Galeria” i Teatr Zdrojowy, powstały w różnych okresach i z różnych przeznaczeniem, choć oba ku uciechu i wygodzie miejscowych kuracjuszy.

„Galerię” zbudowano w latach 1797–1800 według projektu wrocławskiego architekta Carla Gottfrieda Geißlera, nawiązującego do antycznych willi. Budynek ten uważano długo za najpiękniejszy w Cieplicach. Wewnątrz urządzono sporą salę koncertową, czytelną, salon gier towarzyskich, palarnię cygar i restaurację, która do dziś funkcjonuje w „Galerii”.

Teatr Zdrojowy mimo braku własnej sceny istniał tu, jak w każdym innym szanującym się uzdrowisku od bardzo dawna. Przedstawienia odbywały się w wynajętych salach, doraźnie przystosowanych na potrzeby spektakli. Dopiero w latach 1833–1836 wzniesiono kameralny, ale prawdziwy gmach teatru, który może pomieścić 200 widzów. Obiekt ufundowany przez Schaffgotschów zaprojektował w stylu neoklasycystycznym Albert Tollberg. Z czasem, dla wygody gości, połączono teatr specjalnym łącznikiem z sąsiednią „Galerią”.

Obecnie scena należy do Teatru im. C.K.Norwida.

KOŚCIÓŁ ŚW. JANA CHRZCICIELA (JELENIA GÓRA – CIEPLICE)

Kościół stanowi część dawnego kompleksu klasztornego cystersów, w skład którego wchodzi: zabudowania klasztorne, dzwonnica, dawna szkoła, dziedzińce i sama świątynia.

Pierwszą kaplicę miał tu już wystawić przy odkrytych przez siebie źródłach Bolesław Wysoki w 1175 r. Kolejne pożary niszczyły świątynię w latach 1417, 1547, 1691 i 1711. Po tym ostatnim ocalała jedynie wolnostojąca dzwonnica wzniesiona w latach 1709-1710.

Budowę barokowego kościoła Św. Jana Chrzciciela kierował w latach 1712 –1714 Kaspar Jentsch, wznosząc jednonawowy obiekt z bogatym barokowym wyposażeniem.

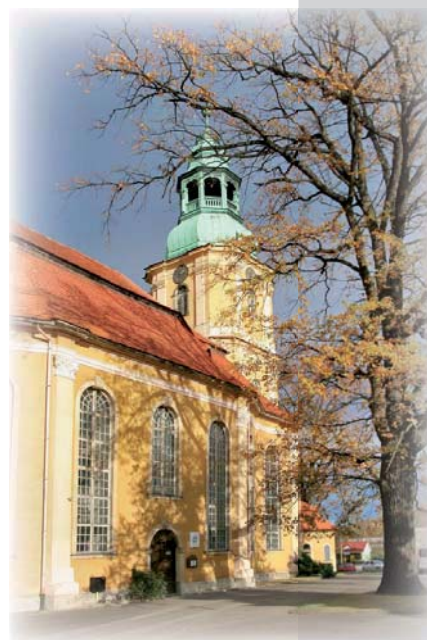
Z 1716 r. pochodzi ołtarz główny, i ambona będąca darem krzeszowskiego opata Dominika Geyera. W ołtarzu obraz z 1687r. wyobrażający Maryję Królowę Niebios w otoczeniu świętych cysterskich. Jego autorstwo przypisuje się samemu Michałowi L. Willmannowi. Zespół ośmiu ołtarzy bocznych powstał w XVIII w. Przy ścianie zachodniej w 1756 r. umieszczono prospekt organowy autorstwa organomistrza Herbsta z Piechowic.

Po kasacie zakonu cystersów jego zabudowania zakupił od państwa pruskiego w 1812 r. hrabia Leopold Gotthard Schaffgotsch. Do budynku klasztornego przeniósł swą potężną bibliotekę, udostępniając ją dla ogółu w 1834 r. W 1830 r. w części poklasztornej urządzono tzw. „rosyjską łaźnię” dla kuracjuszy. Od 1945 r. część byłego klasztoru stała się siedzibą zgromadzenia pijarów, którzy objęli opieką także kościół. W murze okalającym świątynię znajduje się piętnaście płyt nagrobnych Schaffgotschów, przeniesionych tu w 1849 r. z Radomierza. Przed nimi kolumna Św. Floriana z 1712 r. W 1601 r. cieplicka linia tego rodzaju zbudowała pod prezbiterium kościoła swój grobowiec. Przed wejściem do grobowca, po północnej stronie kościoła znajduje się kolumna Trójcy Św., ustawiona w 1724 r. na miejscu starej lipy, pod którą w 1403 r. rycerz Gotsche Schoff ufundował probostwo dla cystersów. Po bokach stoją późniejsze rzeźby Św. Sebastiana i Św. Huberta. W zewnętrznej wschodniej ścianie dwa nagrobki zmarłych tu w XIX w. polskich kuracjuszy z Wielkopolski.

KOŚCIÓŁ ZBAWICIELA (EWANGELICKI) (JELENIA GÓRA – CIEPLICE)

Wyznawcy doktryny Lutra – ewangelicy, którzy pojawili się w Cieplicach na początku XVI stulecia własną drewnianą świątynię zbudowali w ciągu siedmiu dni dopiero w 1742 roku, za zgodą pruskiego króla. Ten tymczasowy obiekt w 1777 r. zastąpiono budowlą murowaną, która służy wiernym do dziś. Budowniczymi kościoła byli mistrz Demus z Jeleniej Góry (autor projektu) i Baltazar Eßmert z Lubomierza. Wieża kościoła pochodzi z 1779 r. W 1790 r. kościół otrzymał nowy ołtarz, a w 1794 r. organy. Od 1946 r. użytkują go polscy ewangelicy. Cieplicka świątynia jest jednym z ciekawszych przykładów rozwiązań architektonicznych budowli ewangelickich na Śląsku przez jej elipsoidalny kształt szczególnie uwidoczny wewnątrz, w kształcie empor, których dwa rzędy stoją na kolumnach jońskich w przyziemiu i korynckich na górze. Prospekt organowy umieszczono za ołtarzem. Zgrabna sylwetka kościoła zamknięta została od wschodu wyniosłą, trójkondygnacyjną wieżą z zegarem, zakończoną hełmem z latarnią.

PAWILON NORWESKI (JELENIA GÓRA – CIEPLICE)

Pomysłodawcą umiejscowienia w parku nad stawem tej unikatowej budowli był właściciel tutejszej fabryki maszyn papierniczych – Eugen Füllner. Po powrocie z Norwegii kazał w 1908 r., wybudować dom w stylu ludowego budownictwa norweskiego. Pawilon powstał na wzór restauracji „Frognersteteren” koło Oslo i w Cieplicach spełniał taką samą rolę. W 1967 r. przeniesiono tu z „Długiego Domu” Muzeum Ornitologiczne (dziś Przyrodnicze).

Wieńcowa (zrębowa) konstrukcja pawilonu spoczywa na kamiennym podpiwniczeniu. Do budowy jego ścian użyto profilowanych bali świerkowych nakładając je na tzw. „obłap”. Po szczególne węgly postępując ku górze są coraz dłuższe, co nadaje obiektowi niezwyklej lekkości. Szczyty dachu wieńczą „smocze głowy”, przypominające dzioby łodzi Wikingów. Wysunięty ok. 2 m. balkon, efektowne słupy oraz obiegające pawilon nad kalenicami „snycerskie koronki” są typowe dla budownictwa skandynawskiego.

ZAMEK CHOJNIK (JELENIA GÓRA – SOBIESZÓW)

Ruiny Zamku Chojnik położone na górze o tej samej nazwie na wysokości 627 metrów n.p.m. znajduje się w enklawie Karkonoskiego Parku Narodowego. Wzniesienie wokół zamku porasta stary las mieszany z okazami buków, jaworów i sosen. Skalna, granitowa ściana opadająca stupięćdziesięciometrowym urwiskiem od strony Piekielnej Doliny czyni warownię od zachodu niedostępną. Na szczyt prowadzą szlaki turystyczne przez grupy skalne między innymi: Zbójckie Skały i Głazowisko. Nad krawędzią przepaści wznosi się najstarsza XIV – wieczna część nadgranicznej warowni zbudowanej przez Bolka II Piasta ze Świdnicy.

Wjazd do zamku dolnego odbywa się przez most zwodzony, przerzucony nad wykutym w skale głębokim dołem. Mury zamkowe wieńczy charakterystyczna półkolista attyka, a małe prostokątne strzelnice posiadały specjalne zamknięcia. Obecnie w obrębie murów zamkowych udostępnione zwiedzającym są: mieszkanie komendanta, stajnie, wykute w skale podium dla

koni, lochy głodowe, izba sądowa, kuchnia, stołb. Środek dziedzińca wyznacza piaskowcowy pręgierz, do którego można było przykuć żelaznymi kunami czterech skazańców. Turyści wejść mogą na wieżę zamkową, z której rozciąga się piękna panorama Sudetów Zachodnich wraz z Kotliną Jeleniogórską. Wysłuchać mogą legendę, która co pół godziny puszczana jest z taśmy na dziedzińcu zamkowym. Najbardziej znaną jest legenda o pięknej księżniczce Kunegundzie, złej pani zamku. O jej rękę starało się wielu śląskich rycerzy, którzy ginęli objeżdżając konno mury zamkowe. Kunegunda oczekiwała ich

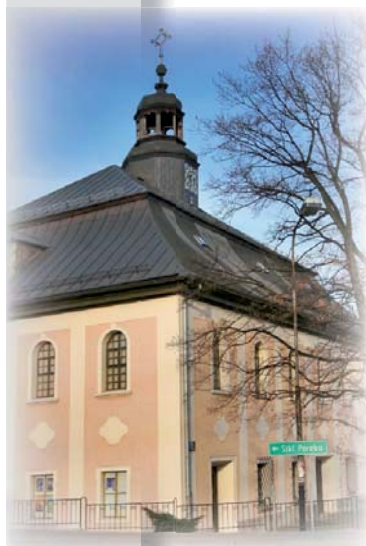
bowiem z oswojonym wilkiem na ganku nad przepaścią. Wierzchowce spłoszone widokiem dzikiego zwierza spadały do przepaści, w którą rzuciła się w końcu również księżniczka, gdy rycerz, któremu powiodła się próba wzgardził jej ręką i odjechał.

Od 1991 roku organizowany jest na zamku, przyciągający rzesze turystów, Rycerski Turniej Kusznicy „O Złoty Bełt Chojnika”. Widzowie mają sposobność popróbowania swych sił w strzelaniu z łuku i kuszy.

KOŚCIÓŁ NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA (JELENIA GÓRA – SOBIESZÓW)

Kościół wzniesli ewangelicy w 1745 r., za zgodą króla pruskiego. Budowę ścian kierował miejscowy murarz Jerzy Porrmann, zaś dach i wieża są dziełem cieśli z Zachełmia Gottfrieda Matterna. W 1750 r. wewnątrz świątyni zabudowano drewnianymi emporami a w 1796 r. dobudowano zakrystię. Dopiero w 1807 r. na sygnaturce umieszczonej na dachu kościoła pojawił się zegar. Gmina ewangelicka funkcjonowała tu do 1947 r., następnie kościół przekazano parafii rzymsko-katolickiej. W 1960 r., w ołtarzu umieszczono obraz Chrystusa Dobrego Pasterza z otwartym sercem, na tle Karkonoszy, Chojnika i kościoła Św. Marcina – dar mieszkającego w Szklarskiej Porębie znakomitego malarza Władysława Hofmana. Wystrój malarski i złoceń, a także projekt ławek i konfesjonatów są dziełem znanego na Śląsku księdza artysty Kazimierza Fedyka.

Kościół jest budowlą na rzucie prostokąta, krytą czterospadowym, łamanym dachem z sygnaturką. Mury wykonano z kamienia łamanego. Wnętrze posiada

wystrój drewniany, pochodzący w większości z okresu późnego baroku, m.in. polichromowany ołtarz, ambonę wspartą na figurze wyobrażającej Mojżesza, chrzcielnicę i prospekt organowy. Do kościoła przylega cmentarz parafialny, założony w 1853 r.

KOŚCIÓŁ ŚW. MARCINA (JELENIA GÓRA – SOBIESZÓW)

Kościół pochodzi z ok. 1305 r., choć pierwsza o nim wzmianka jest dopiero z roku 1380. Posiadał wówczas inne wezwanie – Św. Barbary. W 1520 r. przejęty został przez protestantów, którzy przebudowują go w duchu renesansu. W 1654 r. świątynia wraca w ręce katolików, którzy nadają jej nowe wezwanie – Św. Marcina. W latach 1778-1782 cystersi przebudowują kościół w stylu barokowym, wyposażając go w duchu epoki. Wykonanie ołtarzy zlecono Augustynowi Wagnerowi z Jeleniej Góry, zaś obrazy do nich stworzył wrocławski malarz Kynast. W tym też czasie powstają drewniane chrzcielnica i ambona. Klasycystyczny prospekt organowy i organy pochodzą z 1873 r. W latach 1887-1888 malarz Hieronim Richter przemalował obrazy ołtarzowe. Witraże wykonano w 1921 r.

Kościół zbudowano na planie prostokąta z kamienia łamanego. Nawa główna posiada wymiary 21 na 15 m., przylegające do niej od wschodu prezbiterium wraz z zakrystią 13 na 15 m. Całość przykryto dwuspadowym dachem krytym dachówką. Przed wejściem do kościoła, na cokołach, figury Św. Floriana i Św. Leonarda z 1803r. Prawdopodobnie z końca XVI w. pochodzi wolnostojąca dzwonnica, którą jednak bardzo gruntownie przebudowano w latach 1647-1653. Wisi na niej dzwon wykonany ze starej armaty z zamku Chojnik. W latach 1974-1975 zlikwidowano położony wokół kościoła cmentarz, pozostawiając po nim nieliczne epitafia w murze świątyni.

PAŁAC SCHAFFGOTSCHÓW (JELENIA GÓRA – SOBIESZÓW)

Zespół pałacowy w Sobieszowie wzniesiony został przez Schaffgotschów w latach 1705-1712, według projektu Eliasa Scholza z Bolesławca na miejscu wcześniejszej, renesansowej budowli. Po przeniesieniu siedziby rodowej do pobliskich Cieplic, w sobieszowskim pałacu mieszkał zarządca ich potężnych dóbr (Klucz Chojnik). Ponadto znajdował się tu sąd, archiwum Schaffgotschów oraz ich biblioteka i zbiory dzieł sztuki (przeniesione później do Cieplic). Archiwalne zbiory, bezcenne dla poznania dziejów Karkonoszy, trafiły w 1947 r. do Archiwum Państwowego we Wrocławiu, a pałac przeznaczono na siedzibę szkoły.

Wzniesiony na skarpie pałac jest budowlą na planie prostokąta, o trzech kondygnacjach posiadających 11 osi okiennych. Uwagę zwraca manierystyczny fryz z maszkaronami, jak również dwa portale. We wnętrzu wyróżnia się klatka schodowa oraz duża sala na parterze, ozdobiona sztukaterią.

DOM GERHARTA HAUPTMANN (JELENIA GÓRA – JAGNIĄTKÓW)

Willa „Wiesenstein” – Łąkowy Kamień należała do słynnego niemieckiego pisarza – noblisty Gerharta Hauptmanna (1862–1946). Dom zbudowano na skale pośród łąk w 1901 roku według projektu berlińskiego architekta Hansa Griesebacha. Powstała wpisana w krajobraz secesyjna budowla z dwiema basztami i ciekawie rozplanowanymi pomieszczeniami.

W muzeum obejrzeć można wystawę pt. „100 lat willi Wiesenstein”. Zwiedzanie ekspozycji rozpoczyna się od przypominającego sakralne budowle wysokiego holu. Odkąd w 1922 r. został on ozdobiony malowidłami malarza i grafika z Gryfowa, Johanna M. Avenarius, zna-

ny jest pod nazwą „Rajskiej Hali”. Utrzymane w wesołych barwach malowidła ścienne ukazują pejzaż i roślinność rajską oraz sceny z życia i dzieł Gerharta Hauptmanna. Są one kongenialnym zobrazowaniem poetyki Hauptmanna, która nie przeciąga sztywnej granicy między rzeczywistością a fikcją literacką, lecz propaguje nierozłączność obu sfer. Fragment wystawy dotyczący malarza przedstawia historię powstania malowideł, pokazuje projekty polichromii a także dwa portrety Hauptmanna autorstwa Avenariususa. W Rajskiej Hali znajduje się jednocześnie tematyczny początek wystawy: „Historia budowy domu ok. 1900 roku”. Udostępniona zwiedzającym jest także pozostała część domu.

Dawny, dolny gabinet pracy Hauptmanna jest

częścią wieży. Podczas gdy w górnym pokoju wieży poeta przede wszystkim kontempluje, to w przyziemnej kondygnacji tworzy. Otwarte przejście do leżącej obok biblioteki pozwala na szybką zmianę trybu pracy od biurka do czytania. Stąd też część wystawy „Tworzenie w willi Wiesenstein” została umieszczona w gabinecie pracy. Tu można zobaczyć przybory do pisania i faksymilia rękopisów, jak również pamiątki legendarnych „produktywnych spacerów”. Także życie towarzyskie wewnątrz i wokół domu Hauptmanna znalazło odzwierciedlenie w tej części ekspozycji. Punkt tematyczny „W gościnie u Hauptmannów” przedstawia zaprzyjaźnionych artystów oraz intelektualne otoczenie pisarza. Faksymile Księgi Gości pozwala na bezpośredni wgląd w listę bywalców willi „Wiesenstein”. Dawna biblioteka była za czasów Hauptmanna miejscem o specyficznej aurze. Hauptmann prowadził tu dialog z maskami pośmiertnymi wielkich postaci historycznych i dziełami sztuki, co dostarczyło mu twórczych inspiracji. Wystawa pokazuje niektóre eksponaty z ówczesnego inwentarza. „Skarby willi Wiesenstein” tematyzują muzealną i archiwalną funkcję domu. „Wiesenstein jako medialne wydarzenie” rekapitułuje ówczesne zainteresowanie mediów tą uduchowioną siedzibą poety. „Lata 1945/46” oraz „Historia domu po roku 1946” odzwierciedlają przemiany historyczne związane z willą Wiesenstein.

Wystawie historycznej „100 lat willi Wiesenstein” towarzyszy wystawa prac mało w Polsce znanego malarza niemieckiego z początku XX wieku Ivo Hauptmanna.

Wystawa „Śląskie pejzaże” jest integralną częścią historii willi Wiesenstein. Zbiór prac młodego Ivo Hauptmanna zgromadzonych i eksponowanych przez jego ojca Gerharta Hauptmanna w Jagniątkowie do 1945 r. udało się w bardzo dużym stopniu odtworzyć dzięki tej właśnie wystawie. Prezentowane prace pochodzą z Ivo Hauptmann Archiv, które ma swoją siedzibę przy Muzeum Gerharta Hauptmanna w Erkner (Berlin). Wyboru obrazów na wystawę w Domu Gerharta Hauptmanna dokonała pani Harriet Hauptmann, obecnie zarządzająca spuścizną artystyczną swojego dziadka Ivo Hauptmanna. „Śląskie pejzaże” to wystawa ukazująca Karkonosze o różnych porach roku, Jagniątków, Szklarską Porębę, willę Wiesenstein oraz obyczajowość ludzi zamieszkujących te tereny. Ivo Hauptmann to niezaprzeczalnie artysta, który wniósł do historii willi Wiesenstein wspaniałe kontakty z tzw. kolonią artystyczną ze Szklarskiej Poręby jak również ze środowiskiem artystycznym Berlina lat 20-tych naszego stulecia. Jego początki przyjaźni z Otto Muellerem i Karlem Rade datuje się od 1894 r. Utrzymywał również kontakty z Edwardem Munchem (od 1914 r.), Otto Illiesem, Hansem Arpem, Henrym van de Velde. Na wystawie zostały zaprezentowane wszechstronność warsztatu Ivo Hauptmanna. W Sali Kominkowej Domu Gerharta Hauptmanna zgromadzono 32 prace : akwarele, pastele, oraz obrazy olejne. Ozdobą wystawy malarstwa Ivo Hauptmanna są zaprezentowane dwa obrazy portretowe : „Autoportret Ivo Hauptmanna” (obraz olejny z ok. 1908 r.) oraz „Portret Benvenuto Hauptmanna” (obraz z 1904 r.)

Zwiedzający mogą skorzystać z prezentacji multimedialnej, która jest interaktywnym projektem przedstawiającym życie śląskiego pisarza między 1862 a 1946r. w dokumentach filmowych, dźwiękowych i fotograficznych.

Otoczenie domu Hauptmann osobiście obsadził różnorodnymi drzewami i krzewami. Tu też żył i tworzył do swej śmierci w 1946 r.

Od 2001 roku znajduje się tu centrum spotkań i wymiany polsko-czesko-niemieckiej oraz Muzeum „Dom Gerharta Hauptmanna”, będące jednocześnie międzynarodowym ośrodkiem kulturalnym.

UZDROWISKO CIEPLICE

Uzdrowisko Cieplice to najstarszy z Polskich Kurortów, założony w 1281 roku przez zakon Joannitów – Szpitalników. Uzdrowisko położone jest w sercu Kotliny Jeleniogórskiej, otoczone pasmami górskimi: Karkonoszami, Górą Izerskimi, Kaczawskimi, Rudawami Janowickimi. Charakterystyczny dla podgórskiej miejscowości klimat z dużym rocznym nasłonecznieniem oraz małą ilością opadów działa na osoby przyjezdna bodźcowo i hartujące.

Od stuleci biją te same źródła leczniczej wody termalnej, jedyne w Polsce o tak wysokiej, dochodzącej do 90°C temperaturze. Swą skuteczność zawdzięczają czynnym związkom siarki z dużą zawartością krzemionki i fluoru; przynoszą ulgę cierpiącym na choroby reumatyczne, układu nerwowego, dróg moczowych i nerek. W uzdrowisku stosuje się także borowinę, światłolecznictwo i inne nowoczesne terapie.

Zakład Przyrodoleczniczy oferuje ponad 30 rodzajów zabiegów z zakresu: hydroterapii, balneoterapii, kinezyterapii, fizykoterapii, elektrolecznictwa, ciepłolecznictwa, krioterapii. W Uzdrowisku leczone są schorzenia narządu ruchu, reumatyczne, ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, dróg moczowych, nerek i oczu.

PROFILE LECZENIA UZDROWISKA CIEPLICE:

- Rehabilitacja narządu ruchu
 - stany pourazowe, ortopedia (złamania kręgosłupa, kości tułowia, kończyny górnej i dolnej, późne następstwa urazów)
 - reumatologia (choroby stawów i zbliżone zaburzenia, choroby kręgosłupa, reumatoidalne, choroby kości, choroby chrząstki i nabyte zniekształcenia układu mięśniowo-kostnego)
 - neurologia (choroby obwodowe układu nerwowego, porażenie połowiczne, inne zespoły porażenne)
 - osteoporoza (choroby okresu przekwitania i po okresie przekwitania, endometrioza)
- Schorzenia układu moczowo-nerkowego
 - urologia (kamica nerki i moczowodu, kamica dolnego odcinka moczowego bez cech zastojów, zapalenia pęcherza moczowego, przewlekłe zapalenie gruczołu krokowego, stan po operacyjnym leczeniu kamicy nerkowej i moczowodu, stany po ESWL i PCNL)
 - nefrologia (przewlekłe kłębkowe zapalenie nerek, przewlekłe odmiedniczkowe zapalenie nerek, nowotwory układu moczowego, nerek i nadnerczy, gruźlica układu moczowego i nerek, gruczolak i nowotwory gruczołu krokowego)
- Okulistyka – profil leczniczy specjalistyczny. Wskazania okulistyczne do leczenia balneologicznego:
 - Wskazania dla dorosłych (przewlekłe zapalenie błony naczyniowej, stany po operacjach przeciwjaskrowych i operacjach usunięcia zaćmy, nieustępujące podrażnienia gałki ocznej po zabiegach operacyjnych, degeneracje tylnego odcinka gałki ocznej, wymagające rozszerzenia siatkówki i naczyńki, przewlekłe zapalenie spojówki i brzegów powiek, nawracające zapalenie nadtwardówki i twardówki, wczesne stadium zaników nerwów wzrokowych, jaskra z uregulowanym ciśnieniem śródgałkowym, pozapalne zmiany rogówki, zespół suchego oka)
 - Wskazania dla dzieci (przewlekłe zapalenie spojówki i brzegów powiek, stany zapalne rogówki i zespół suchego oka, przewlekłe zapalenie błony naczyniowej)
 - Przeciwwskazania (jaskra ostra i podostra, ostre stany zapalne narządu wzroku, ogólne przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego (nowotwory, tbc, ostre choroby zakaźne, niewydolność krążeniowo-oddechowa).

Cieplice jako jedyne uzdrowisko w Polsce, leczy balneologicznie schorzenia oczu. Dysponuje nowoczesną bazą zabiegową i sanatoryjną dla dzieci i dorosłych. W ofercie „Uzdrowisko Cieplice” są pobyty lecznicze, wczasowe, hotelowe świąteczno-noworoczne.

„Uzdrowisko Cieplice” Spółka z o.o.

Zakład Obsługi Kuracjusza

ul. Piastowski 38, 58-560 Jelenia Góra
tel. 075 75 510 03...05, tel./fax 075 64 26 555
e-mail: kontakt@uzdrowisko-cieplice.pl
www.uzdrowisko-cieplice.pl

Sanatorium MSWiA „Agat”

ul. Cervi 14, 58-560 Jelenia Góra – Cieplice
tel. 075 75 52 064...8, fax 075 75 51 093
e-mail: agat_mark@wp.pl, www.sanatorium-agat.pl

MUZEA W MIEŚCIE

• MUZEUM KARKONOSKIE

Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze kontynuuje dawne tradycje Riesensgebirgs-Museum. Od lat 70-tych muzeum zaczęło specjalizować się w szkłe artystycznym, obecnie kolekcja liczy ok. 8000 eksponatów. Cennymi są również zbiory rzemiosła artystycznego, grafiki i malarstwa, a także etnograficzne, szczególnie śląskie malarstwo na szkłe i meble ludowe. Ważnym jest ciągle uzupełniany, bogaty księgozbiór, którego częścią są zbiory Riesengebirgs-Verein. Prezentowanych jest tu sześć wystaw stałych: szkło artystyczne, rzemiosło jeleniogórskie z XVIII wieku, wnętrze chaty karkonoskiej z XVIII-XIX wieku, archeologia regionu jeleniogórskiego, skansen uzbrojenia Wojska Polskiego, lapidarium.

Muzeum Karkonoskie posiada dwa oddziały zamiejscowe: Muzeum Zamku w Bolkowie i Muzeum w Szklarskiej Porębie.

Muzeum Karkonoskie

58-500 Jelenia Góra, ul. Matejki 28
tel. 0 75 75 23 465, fax. 0 75 75 23 465
www.muzeumkarkonoskie.pbox.pl
czynne: wt., śr., cz., pt. 9.00-16.00
sob., nd. 9.00-17.00
ceny biletów: 6 zł, 3 zł, rodz. 6 zł (dzieci do lat 16)

• MUZEUM PRZYRODNICZE

Siedzibą muzeum jest zabytkowy Pawilon Norweski wybudowany 1909 roku na wzór słynnej restauracji Frognersteren w Oslo. Jest on malowniczo położony nad stawem w Parku Norweskim w uzdrowskiej dzielnicy Jeleniej Góry – Cieplicach. Muzeum powstało na bazie części zbiorów hrabiowskiej rodziny Schaffgotschów oraz okazów przyrodniczych z likwidowanych po wojnie na Śląsku małych muzeów regionalnych. Dziś w Muzeum obejrzeć można największą w Polsce ekspozycję ptaków. Obejmuje ona ponad 300 gatunków ptaków lęgowych Europy Środkowej oraz wiele gatunków egzotycznych. Interesująca jest też wystawa poświęcona motylom. Muzeum organizuje także wystawy czasowe, prelekcje, projekcje filmów i inne imprezy o tematyce przyrodniczej.

Muzeum Przyrodnicze

58-560 Jelenia Góra, ul. Wolności 268
tel. 0 75 75 51 506, fax. 0 75 75 51 506
www.muzeum-cieplice.com
czynne:
V-IX wt-pt. 9.00-18.00, sob.-nd. 9.00-17.00
X-IV wt.-nd. 9.00-16.00
ceny biletów: 4,00 zł, 3,00 zł

• MUZEUM PRZYRODNICZE KARKONOSKIEGO PARKU NARODOWEGO

Muzeum gromadzi, przechowuje i eksponuje zbiory przyrodnicze, historyczne i etnograficzne pochodzące z obszaru Karkonoszy oraz najbliższego sąsiedztwa tych gór. W salach muzeum można

m.in. poznać historię Karkonoskiego Parku Narodowego, dzięki niesamowitym formom skalnym i pięknym okazom minerałów przekonać się o niezwykle skomplikowanej budowie geologicznej Sudetów Zachodnich. Obejrzyć można ogromną mapę plastyczną Karkonoszy, a także zapoznać się z żyjącymi tu zwierzętami i roślinami. Atrakcją stanowi także założone przy Muzeum alpinarium-ogród z 90 gatunkami roślin Karkonoskiego Parku Narodowego.

**Muzeum Przyrodnicze
Karkonoskiego Parku Narodowego**
58-570 Jelenia Góra, ul. Chałubińskiego 23
www.kpnmab.pl
tel./fax 0 75 75 53 348
czynne: wt.-nd. 10.00-16.00
ceny biletów: 3,00 zł, 1,50 zł

• MUZEUM MIEJSKIE DOM GERHARTA HAUPTMANN

Willa „Wiesenstein” – Łąkowy Kamień należała do słynnego niemieckiego pisarza – noblisty Gerharta Hauptmanna (1862-1946). Dom zbudowano na skale pośród łąk w 1901 roku według projektu berlińskiego architekta Hansa Griesebacha. Powstała wpisana w krajobraz secesyjna budowla z dwiema basztami i z ciekawie rozplanowanymi pomieszczeniami. Od 2002 roku znajduje się tu centrum spotkań i wymiany polsko-czesko-niemieckiej oraz Muzeum „Dom Gerharta Hauptmanna”, będące jednocześnie międzynarodowym ośrodkiem kulturalnym.

**Muzeum Miejskie
Dom Gerharta Hauptmanna**
58-570 Jelenia Góra, ul. Michałowicka 32
tel. 0 75 75 532 86, fax. 0 75 75 563 95
www.muzeum-dgh.pl
czynne: V-IX wt.-nd. 9.00-17.00
X-IV wt.-nd. 9.00-16.00
ceny biletów: 6 zł, 3 zł

• ZAMEK CHOJNIK

Książęta piastowscy linii świdnicko-jaworskiej wzniesli w 1292 r. drewniany zameczek myśliwski, który rozrósł się z czasem w potężną kamienną twierdzę. Podanie głosi (a źródła historyczne temu nie przeczą) iż zamek nigdy nie został zdobyty przez nieprzyjaciela. Przyczyniło się do tego nie tylko położenie na wysokiej górze, urywającej się z zachodniej strony głęboką skalną przepaścią, ale i solidne, rozbudowywane przez wieki mury.

W 1364 r. istniał już dzisiejszy zamek górny, obejmujący wieżę (stołp) i przyległy dziedziniec z pałacem i kaplicą. W 1392 r. zamek otrzymuje od księżnej Agnieszki rycerz Gotscho Schoff, protoplasta rodu Schaffgotschów, w którego rękach pozostaje do 1945 r.

W latach 1500-1560 warownię rozbudowano, umieszczając tu basteje dostosowane do broni palnej. Dodatkowe fortyfikacje pojawiają się podczas wojny trzydziestoletniej (1618-1648). 31 sierpnia 1675 r. w zamkową wieżę trafił piorun wywołując pożar, który strawił cały obiekt. Odtąd zamek pozostaje ruiną, ale i jedną z największych atrakcji turystycznych w regionie. Już w 1821 r. działało na Chojniku swego rodzaju schronisko turystyczne, a grupy zwiedzających witano wystrzałem armatnim i biciem w werble.

Wejście na zamek wiedzie przez basztę bramną z XVII w., przebudowaną w 1714 r., za którą znajduje się siedemnastowieczny bastion. Stąd do właściwego zamku prowadzi główna brama z renesansowym portalem. W pierwszej jego części znajdują się stajnie zamkowe, mieszkanie komendanta, cysterny na wodę, loch głodowy oraz wieża z XV w. Kolejna brama wiedzie na dziedziniec główny. Tu odnajdziemy tzw. „salę sądową”, piwnicę zamkową, kuchnię i pomieszczenia załogi (dziś strzelnica kusznicza). Usytuowany w centrum kamienny pręgierz o wysokości 3,9 m jest datowany na 1410 r. Wchodząc na zamek wysoki mijamy arsenał, zaś nad głowami widzimy wykusz sali reprezentacyjnej, utożsamianej z kaplicą zamkową. Na prawo od dziedzińca zamku górnego znajdują się pomieszczenia właściciela, skąd metalowe schody prowadzą na mury, a następnie na główną wieżę zamkową. Z góry przepiękny widok na Karkonosze

i Kotlinę Jeleniogórską. W międzymurzu zbudowano kryty bastion z otworami strzelniczymi, tzw. „kazamaty”. W bastei północnej, mieści się schronisko PTTK i bufet z salą rycerską. Działa tu też najstarsze na Śląsku bractwo rycerskie, które we wrześniu organizuje głośny Turniej Kuszniczy „O Złoty Bełt Chojnika”.

Do zamku usytuowanego na górze Chojnik prowadzą szlaki turystyczne z Sobieszowa, Jagniątkowa i Zachełmia.

Zamek Chojnik

58-570 Jelenia Góra, Góra Chojnik
tel. 0 75 75 563 94

czynne:

II-III	10.00-16.00
IV-VI	10.00-17.00
VII-VIII	10.00-18.00
IX-X	10.00-17.00
XI	10.00-16.00

ceny biletów: 3 zł, 1.50 zł

Informacje przygotowało:

Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej

58-500 Jelenia Góra, ul. Grodzka 16

tel. (0 75) 76 76 925, tel./fax (0 75) 76 76 935

e-mail: it@jeleniagora.pl, www.jeleniagora.pl

Fotografie: B. Różycka-Jaskólska, J. Pytel, S. Ślusarczyk, J. Gajda

Od lipca 2008 roku Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej w Jeleniej Górze zmienia swoją siedzibę. Przenosimy się do budynku Książnicy Karkonoskiej.

NOWY ADRES:

Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej

ul. Bankowa 27, 58-500 Jelenia Góra

tel. 0048 75 76 76 925

tel./fax 0048 75 76 76 935

www.jeleniagora.pl

it@jeleniagora.pl

Jeżeli chcesz otrzymywać w formie wiadomości tekstowej SMS na swój telefon komórkowy informacje:

- o zagrożeniach pogodowych, powodziowych
- o wydarzeniach kulturalnych i sportowych jakie mają miejsce w Jeleniej Górze

WYSTARCZY, ŻE PODASZ NUMER SWOJEGO TELEFONU KOMÓRKOWEGO do Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w godz. 8.00 - 15.00

075 7546302

lub **075 7546230**

System Multiinfo pozwala na przesyłanie informacji do zarejestrowanych abonentów wszystkich operatorów telefonicznych sieci bezprzewodowych. Zapraszamy do skorzystania z tej bezpłatnej formy informowania.

ABSORBCJA ŚRODKÓW UNIJNYCH PRZEZ MIASTO JELENIA GÓRA Z PROGRAMÓW WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

Zamierzeniem władz miasta jest wykorzystanie w jak największym stopniu szansy jaką daje Jeleniej Górze położenie w obszarze pogranicza polsko-czesko-niemieckiego

i związane z tym możliwości ubiegania się o dofinansowanie środkami unijnymi wielu zadań planowanych do realizacji we współpracy z partnerami z Czech i Niemiec w ramach programów Współpracy Transgranicznej.

Z uwagi na zakontraktowanie w latach 2004-2005 większości środków z Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Polska-Czechy i Polska-Saksonia, w kolejnych latach wdrażania tych programów nie było praktycznie wolnych środków do rozdysponowania.

Rezygnacja z dofinansowania jednego z beneficjentów PIW INTERREG III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska umożliwiła pozyskanie przez Miasto Jelenia Góra powstałych oszczędności w kwocie 232 016 PLN na projekt „**Transgraniczna Akademia Samorządowa**”.

Po otrzymaniu informacji o wolnych środkach w Priorytecie A-2 Turystyka programu INTERREG III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska, Miasto w kwietniu br. złożyło wniosek aplikacyjny o dofinansowanie w kwocie 287 300 PLN projektu „**Wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru pogranicza poprzez iluminację zabytkowych obiektów Traktu Śródmiejskiego w Jeleniej Górze**”, zakładającego wykonanie podświetleń Baszty Grodzkiej, Ratusza wraz z przybudówką, Bramy Wojanowskiej wraz z kościołkiem Św. Anny oraz Cerkwi Prawosławnej.

W nowym okresie programowania na lata 2007-2013 potencjalni Wnioskodawcy z terenu pogranicza polsko-czesko-saksońskiego mogą ubiegać się o współfinansowanie projektów ze środków Unii Europejskiej z Programu Opera-

cyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 oraz z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Saksonia-Polska 2007-2013.

W pierwszym naborze wniosków w marcu br. do PO WT RCz- RzP 2007-2013 Miasto Jelenia Góra wspólnie z innymi gminami polskimi i czeskimi złożyło dwa wnioski aplikacyjne. Pierwszy wniosek „**Transgraniczna współpraca policji miejskich w Euroregionie Nysa**” złożony został wspólnie z pięcioma czeskimi miastami: Frydlant, Harrachov, Hradec nad Nisou, Jablonec nad Nisou, Rokytnice nad Jizerou, i dwoma polskimi miastami: Lubań i Szklarska Poręba oraz czeskim Euroregionem Nisa występującym w projekcie jako Partner Wiodący.

Całkowity budżet projektu to 816 520 €, w tym budżet Miasta Jelenia Góra 133 600 €. Wnioskowane dofinansowanie to kwota 113 570 € stanowiąca 85% kosztów całkowitych projektu, w części przypadającej do realizacji dla Miasta Jeleniej Góry.

Drugi projekt to „**System poprawy stanu bezpieczeństwa w Euroregionie Nysa w obszarach górskich**” złożony wspólnie przez dwunastu partnerów przy udziale Partnera Wiodącego tj. czeskiego Euroregionu Nysa. Partnerami projektu ze strony czeskiej są miasta: Harrachov, Jilemnice, Lomnice nad Popelkou, Rokytnice nad Jizerou, Semity, Turnov, Żelazny Brod, Szklarska Poręba, Euroregion Nisa oraz Liberecki Urząd Wojewódzki, ze strony polskiej: Miasto Jelenia Góra, Powiat Jeleniogórski i Gmina Stara Kamienica. Całkowity budżet projektu to kwota 2 085 052 €. Wnioskowane przez Miasto dofinansowanie to 160 000 €.

Kolejnym wnioskiem aplikacyjnym złożonym przez Miasto Jelenia Góra w partnerstwie z czeskim miastem Jablonec nad Nisou w ramach Mikroprojektów czesko-polskich jest projekt.

„**Transgraniczna współpraca miast partnerskich w obchodach Jubileuszu 900-lecia Jeleniej Góry**”.

Miasto przygotowuje kolejne projekty, które zamierza współfinansować środkami Unii Europejskiej z programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Do PO WT Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 przygotowywane są następujące projekty:

1. **„Turystyczne wykorzystanie Wieży Krzywoustego w Jeleniej Górze” o wartości 1,5 mln pln**
2. **Budowa parkingu „Park & Ride przy ul. J. Pawła II w Jeleniej Górze” o wartości 2 mln pln**
3. **Budowa łącznika spinającego euroregionalne trasy rowerowe ER-2 Dolina Bobru i ER-6 Liczyrzepa o wartości 2 mln pln**

Ponadto Miasto Jelenia Góra jest partnerem projektu przygotowywanego przez MKS Karkonosze z Sobieszowa we współpracy z czeskim miastem Jablonec nad Nisou „Rewitalizacja ośrodków sportowych w Jabloncu Nad Nisou i Jeleniej Górze-Sobieszowie”. W trakcie spotkania roboczego miasto Jablonec nad Nisou wystąpiło z propozycją realizacji kolejnego wspólnego projektu dotyczącego budowy kempingów przy ośrodkach sportowych.

Od sierpnia 2007 roku kreowany jest projekt **„Likwidacja barier komunikacyjnych w obszarze pogranicza polsko-niemieckiego katalizatorem rozwoju dolnośląskich i saksońskich firm”**.

O dofinansowanie w kwocie 2,0 mln € Miasto Jelenia Góra zamierza ubiegać się wspólnie z partnerem niemieckim, Miastem Bautzen z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.

Do tego programu Miasto zamierza również złożyć wnioski aplikacyjne o dofinansowanie projektów związanych z kreowaniem markowego produktu turystycznego Jeleniej Góry, jakim ma być **Trakt Śródmiejski**, w ramach którego planowane są następujące zadania:

1. **„Renowacja zabytkowych kaplic przy Kościele Podwyższenia św. Krzyża ”**
2. **„Remont i turystyczne wykorzystanie Wieży Zamkowej i Wojanowskiej”**
3. **„Mała architektura Traktu Śródmiejskiego Jeleniej Góry” .**

Opracowała:
Jadwiga Osińska

Wizyta przedstawicieli miast partnerskich z okazji Jubileuszu 900-lecia Jeleniej Góry

W dniach 4-7 września odbędzie się w Jeleniej Górze spotkanie przedstawicieli miast partnerskich Jeleniej Góry w ramach obchodów 900-lecia Miasta. Zaproszone delegacje oficjalne z miast partnerskich uczestniczyć będą m.in. w uroczystościach „50. Września Jeleniogórskiego”. Wśród atrakcji zaplanowano odsłonięcie tablicy upamiętniającej wieloletnią współpracę Jeleniej Góry z miastami partnerskimi oraz przemarsz reprezentantów miast partnerskich podczas parady ulicami miasta.

Miasto Jelenia Góra złożyło również wniosek do Komisji Europejskiej na realizację projektu pt. „Różnorodne twarze wspólnej Europy”. Rok 2008 to rok szczególny dla Jeleniej Góry. Rok obchodów przez Miasto 900 lecia oraz 720 lecia lokacji jako ośrodka miejskiego, a zarazem Rok Europejskiego Dialogu Międzykulturowego – który stanowi uznanie ogromnej różnorodności kulturowej Europy, jako wyjątkowej wartości. Projekt pod hasłem „Różnorodne twarze wspólnej Europy” ma za zadanie skupienie młodzieży wokół wydarzenia, jakim

są uroczyste obchody 900 lecia Miasta Jeleniej Góry oraz skonfrontowanie tego wydarzenia z tematem wielokulturowości charakteryzującej obszar Unii Europejskiej. Młodzież w ciągu 3 dni będzie spotykać się na wykładach i warsztatach, gdzie będzie miała okazję poznać historię Jeleniej Góry, jak również przedstawić własne poglądy na temat wielokulturowości Europy oraz swoich małych ojczyzn poprzez pryzmat własnych doświadczeń oraz ich wizji współczesnej Europy. Młodzież będzie się dzielić poglądami i przemyśleniami na temat przyszłości Europy i jej wartości takich jak: poszanowanie praw człowieka, różnorodność kulturowa, tolerancja i solidarność, jednocześnie przygotowując wspólny występ uświetniający oficjalne obchody jubileuszu miasta. Uroczystym finałem kilkudniowego spotkania będzie odnowienie umów partnerskich przez oficjalnych reprezentantów miast partnerskich Jeleniej Góry, które odbędzie się na rynku starego miasta.

Skok w Blok

11.07 – 20.07.2008

Projekt będzie realizowany na podwórkach dużych skupisk mieszkaniowych na terenie całej Jeleniej Góry. Prócz pracy warsztatowej, zaplanowanych jest wiele niespodzianek, które mają rozwijać wyobraźnię oraz powodować wzrost zainteresowania określonymi dziedzinami sztuki. Podstawowym założeniem projektu jest prezentacja obwoźnego teatru lalkowego. Dzieci prócz własnoręcznego wykonywania lalek oraz form plastycznych będą uczestniczyć w spektaklu **lalkowym tradycyjnego teatru z Czech**. Osobą zaproszoną do prezentacji i współpracy w projekcie jest Libor Stupf, reżyser teatru z 25-letnią tradycją z Czeskiego miasta lalek, Chrudimia.

Tygodniowe prezentacje będą zmieniały swoje miejsce, co jeden dzień.

Warsztaty realizowane będą przez **6 godzin dziennie** na wcześniej wyznaczonych i przygotowanych placach zabaw. Ponadto odbędą się trzy prezentacje tradycyjnego teatru lalkowego na Placu Ratuszowym.

Działania animacyjne podzielone według harmonogramu przeplatają elementy zabawy, relaksu, wypoczynku fizycznego uczestników, z działaniami edukacyjnymi, pracą indywidualną i tworzeniem podwórkowego świata teatru.

Jednodniowy projekt staje się świętem danego podwórka, z możliwością indywidualnej i grupowej pracy z wykwalifikowaną kadrą instruktorską.

W trakcie projektu najmłodszych uczymy działań teatralnych, staramy się rozwijać ich wyobraźnię. Ich przyszłość jest jeszcze białą, nie zapisaną kartą, którą w całości będą kształtować sami.

Projekt organizowany przez Jeleniogórskie Centrum Kultury i Teatr Odnaleziony, który jest pomysłodawcą, to program ukierunkowany na animację społeczności lokalnej Jeleniej Góry, a przede wszystkim budowanie świadomości kulturalnej najmłodszego pokolenia widzów i twórców naszego miasta.

Łukasz Duda

Szczegółowy plan imprezy 11.07- 20.07.2008 SKOK W BLOK

- **11.07 – Oś. XX lecia – Cieplice, godz. 10.00-16.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **12.07 – Oś. Orle – Cieplice, godz. 10.00-16.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **13.07 – Sobieszów, godz. 10.00-14.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **13.07 – Plac Ratuszowy spektakl lalkowy** (spektakl na wozie realizowany przez teatr Ahoj-Czechy) **godz. 17.30-18.00**
- **14.07 – ul. Kiepury godz. 10.00-16.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **15.07 – ul. Sygietyńskiego, godz. 10.00-16.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **16.07 – ul. Noskowskiego, godz. 10.00-16.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **17.07 – ul. Trzcíńskiego, godz. 10.00-16.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **18.07 – ul. Paderewskiego, godz. 10.00-14.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **18.07 – Plac Ratuszowy, spektakl lalkowy** (tradycyjny teatr marionetkowy teatr Ahoj-Czechy) **godz. 17.30-18.00**
- **19.07 – ul. Morcinka, godz. 10.00-16.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci)
- **20.07 – Plac Ratuszowy – godz. 10.00-14.00** (warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci), **godz. 17.00 – 19.00** (spektakl na wozie realizowany przez Teatr Ahoj-Czechy)

11.07-20.07.2008

SKOK W BLOK

Warsztaty, gry, zabawy, spektakle

11.07 Oś. XX lecia Cieplice godz. 10.00 - 16.00
12.07 Oś. Orle Cieplice godz. 10.00 - 16.00
13.07 Sobieszów godz. 10.00 - 14.00
13.07 Plac Ratuszowy spektakl lalkowy godz. 17.30
14.07 ul Sygietyńskiego godz. 10.00 - 16.00
15.07 ul Noskowskiego godz. 10.00 - 16.00
16.07 ul Trzcíńskiego godz. 10.00 - 16.00
17.07 ul. Paderewskiego godz. 10.00 - 14.00
18.07 Plac Ratuszowy spektakl lalkowy godz. 17.30
19.07 ul. Morcinka godz. 10.00 - 16.00
20.07 Plac Ratuszowy godz. 10.00 - 14.00
godz. 17.00 - 19.00 - warsztaty, spektakl lalkowy

Organizacja

Pomysł i realizacja

Mecenat

Patronat

Jelonka

LATO W MIEŚCIE

Lipiec

- 01.07.08 - spektakl dla dzieci „**Alibaba i 40 rozbójników**”, godz. 11.00 - Teatr Zdrojowy
Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 01.07.08 - **otwarcie wystawy „Najważniejsze odkrycia archeologiczne w regionie Jeleniogórskim”**,
godz. 16.00, Muzeum Karkonoskie
- 02.07.08 - spektakl dla dzieci „**Gagatki, czyli historia niesfornego chłopca**”, godz. 12.00, Osiedlowy
Dom Kultury
- 04.07.08 - otwarcie wystawy Mateusz Pęk „**2D**”, godz. 19.00, Biuro Wystaw Artystycznych
- 05.07.08 - **Petla Karkonosko** - Izerska - Stowarzyszenie Rowerowe Zielony Szlak
- 05.07.08 - **Zawody Rowerowe** - Stowarzyszenie Rowerowe Zielony Szlak
- 05.07.08 - **Ratuszowe Lato** - koncert zespołu **JJ Band**, godz. 19.00 Plac Ratuszowy, Jeleniogórskie
Centrum Kultury
- 06.07.08 - **Petla Karkonosko** - Izerska - Stowarzyszenie Rowerowe Zielony Szlak
- 06.07.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert „**Muzyka Wiednia**” w wykonaniu **Straussorchester
Menuet**, godz. 16.00 Muszla Koncertowa w Parku Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski Sceny:
Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 08.07.08 - **Petla Karkonosko** - Izerska - Stowarzyszenie Rowerowe Zielony Szlak
- 08.07.08 - spektakl dla dzieci „**Porwanie kaczkętek**”, godz. 11.00 Teatr Zdrojowy, Teatr Jeleniogórski
Sceny: Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 11.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, Osiedle XX-lecia w Cieplicach, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 12.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, Osiedle „Orle” w Cieplicach, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 12.07.08 - **Ratuszowe Lato** - koncert plenerowy w wykonaniu **Trio-Gebalski, Maselli, Ścierański**,
godz. 19.00, Plac Ratuszowy, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 12.07.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert „**Muzyka Ryndmnd**”, godz. 16.00, Teatr Zdrojowy w Cieplicach
- 13.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 14.00, Sobieszków, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 13.07.08 - **SHOK W BLOK** - spektakl lalkowy na wozie - **Teatr Rhoj z Czech**, godz. 17.30 - 18.00, Plac
Ratuszowy, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 13.07.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert „**Muzyka, szampan, miłość**” w wykonaniu Camerata
Vladislav, godz. 16.00, Muszla Koncertowa w Parku Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski
Sceny: Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 14.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, ul. Kiepur na Zabobrze, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 15.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, ul. Sycietyńskiego na Zabobrze, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 16.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, ul. Noskowskiego na Zabobrze, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 16.07.08 - spektakl dla dzieci „**Hubuś Puchatek i przyjaciele**” - Studio Małych Form Teatralnych ART-RE
z Krakowa, godz. 12.00 w sali teatralnej ODK, Osiedlowy Dom Kultury
- 17.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, ul. H. Komedy-Trzcińskiego na Zabobrze, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 18.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, ul. Padereuskiego na Zabobrze, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 18.07.08 - spektakl lalkowy, teatr marionetekowy - **Teatr Rhoj z Czech**, godz. 17.30 - 18.00, Plac
Ratuszowy, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 18.07.08 - koncert Polsko - Niemieckiej Młodej Filharmonii Dolny Śląsk, godz. 19.00 w Kościele
Garnizonowym, Fundacja PRO ARTE
- 19.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, ul. Morcinka, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 19.07.08 - **Ratuszowe Lato** - koncert plenerowy w wykonaniu „Trio Semplice”, godz. 19.00, Plac
Ratuszowy, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 20.07.08 - **SHOK W BLOK** - warsztaty, gry i zabawy, spektakl na wozie z udziałem dzieci, godz. 10.00
- 16.00, Plac Ratuszowy, Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 20.07.08 - spektakl lalkowy, - **Teatr Rhoj z Czech**, godz. 17.30 - 18.00, Plac Ratuszowy, Jeleniogórskie
Centrum Kultury
- 20.07.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert „**Młasy najzawsze**” w wykonaniu zespołu „**Barock
Quartet**”, godz. 16.00, Muszla Koncertowa, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji i Dramatyczna
im. C. K. Norwida
- 23.07.08 - spektakl dla dzieci „**Kłopoty Clowna**” - Teatr Dobrego Humoru z Wałbrzycha, godz. 12.00 w sali
teatralnej, Osiedlowy Dom Kultury
- 25.07.08 - reżytal Tadeusza Rybickiego „**Teatr zamknięty od środka**”, godz. 19.00, Biuro Wystaw
Artystycznych
- 26.07.08 - **Ratuszowe Lato** - koncert plenerowy zespołu „W tym sek”, godz. 19.00, Plac Ratuszowy,
Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 27.07.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert pieśni operowych i operetkowych „**Brunetki, blondynki**”
w wykonaniu Doroty i Andrzeja Jankiewiczów, godz. 16.00, Muszla Koncertowa w Parku
Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 28.07.08 - Forum integracyjne „**Wszystkie postacie piękna**” godz. 11.00, Muzeum Miejskie „Dom
Gerharta Hauptmanna”

900 lat Jeleniej Góry

Sierpień

- 01.08.08 - **XXVI Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych**, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji
i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 01.08.08 - otwarcie wystawy „**Misteria**” malarstwo Katarzyny Myśliwskiej - Sienkowskiej i rzeźby
Bente Kluge, godz. 18.00, Biuro Wystaw Artystycznych
- 01.08.08 - **MUSIC IS OUR LANGUAGE Beat Music Academy**, godz. 20.00, Plac Ratuszowy,
Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 01.08.08 - **Rowerowe letnie kino** - Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Zoom - Zbliżenia 2008”,
godz. 21.00 na dziedzińcu ODK, Osiedlowy Dom Kultury
- 02.08.08 - **XXVI Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych**, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji
i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 02.08.08 - **Dzień Otwartych Drzwi** w Muzeum Miejskim „Dom Gerharta Hauptmanna”, godz. 09.00
- 17.00, Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna”
- 03.08.08 - **XXVI Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych**, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji
i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 03.08.08 - **Koncerty Promenadowe** - „**Karkonoscy Stompersi**”, godz. 16.00, Muszla koncertowa
w Parku Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji i Dramatyczna
- 08.08.08 - **Rowerowe letnie kino** - Festiwal Kina Amatorskiego i Niezależnego KAN 2008”,
godz. 16.00, muszla koncertowa w Parku Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji
i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 09.08.08 - premiera spektaklu „**Das Haus - pragnienia**”, godz. 19.00, sala widowiskowa JCK,
Jeleniogórskie Centrum Kultury
- 10.08.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert muzyki folkloru miejskiego „**Kapela podwórkowa**”,
godz. 16.00, muszla koncertowa w Parku Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji
i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 15.08.08 - **Świątowe dni roweru** Jelenia Góra 2008 z okazji 900-lecia Miasta Jeleniej Góry, **Klubowa
Noc**, godz. 18.00 - 24.00, Góra Szybawowa w Jezowie Sudeckim
- 15.08.08 - **Rowerowe letnie kino** - Festiwal Filmów Komedialnych i Niezależnych BAREJA 2007,
godz. 21.00 na dziedzińcu ODK, Osiedlowy Dom Kultury
- 16.08.08 - **Świątowe dni roweru** Jelenia Góra 2008 z okazji 900-lecia Miasta Jeleniej Góry, **Zawody
Grand Prix MTB**, godz. 08.30 - 24.00, Góra Szybawowa w Jezowie Sudeckim
- 17.08.08 - **Świątowe dni roweru** Jelenia Góra 2008 z okazji 900-lecia Miasta Jeleniej Góry,
godz. 10.30 - 11.00, start z Placu Ratuszowego
- 17.08.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert muzyki rozrywkowej w wykonaniu **Zespołu Instrumentów
Dętych „Jelonka Brass”**, godz. 16.00, muszla koncertowa w Parku Zdrojowym, Teatr
Jeleniogórski Sceny: Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 22.08.08 - **Rowerowe letnie kino** - projekcja filmu „**Kup teraz**”, godz. 21.00 na dziedzińcu ODK,
Osiedlowy Dom Kultury
- 23.08.08 - **XX Rycerski Turniej Huszniczy O Złoty Belt Chojnika**, godz. 10.00, Zamek Chojnik Sobieszków,
Bractwo Ryckie Zamku Chojnik
- 24.08.08 - **XX Rycerski Turniej Huszniczy O Złoty Belt Chojnika**, godz. 10.00, Zamek Chojnik Sobieszków,
Bractwo Ryckie Zamku Chojnik
- 24.08.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert „**Mały alfabet rozrywki**” w wykonaniu smyczkowego
zespołu kameralnego „**Kwartet im. Włocławskiego**”, godz. 16.00, muszla koncertowa
w Parku Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski Sceny: Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida
- 29.08.08 - otwarcie wystawy malarstwa **Artura Nacht-Samborskiego**, godz. 18.00, Biuro Wystaw
Artystycznych
- 29.08.08 - **Rowerowe Letnie Kino** - 54. Ogólnopolski Konkurs Filmów Amatorskich w Koninie
OKFA 2008, godz. 21.00 na dziedzińcu ODK, Osiedlowy Dom Kultury
- 31.08.08 - **Koncerty Promenadowe** - koncert „**Cudowne lata 60-te**” w wykonaniu zespołu „**Luzaay**”,
godz. 16.00, muszla koncertowa w Parku Zdrojowym, Teatr Jeleniogórski Sceny:
Animacji i Dramatyczna im. C. K. Norwida

organizator:

patronat
medialny:

SPONSORZY:

